معارفئ وزارت

بلوچی

۷ صنف

چاپئ سال: هـ.ش. ۱۳۹۹

ملیین سرود

دا وطن افغانستان دی
دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې
هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی
د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو
د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي
پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي
هم ایماق، هم پشه یان
دا هېواد به تل ځلیږي
لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به
لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

معارفئ وزارت

بلوچی

۷ صنف

چاپئ سال: هـ. ش. ۱۳۹۹

کتابئ درستی کنگ

مضمون: بلوچیی زوان

نویسوکان: تعلیمیین نصابئ بلوچییئ بهرئ نویسوکین ڈل.

ایدت کنوک: بلوچییئ زوانئ در سیین کتابانی نویسوکین ڈل.

صنف: هفتم

متنئ زوان: بلوچی

دیمری دیوک: تعلیمیین نصابئ دیمری و درسیین کتابانی لیکگی مزنین ریاست.

شینگ کنوک: معارفئ وزارتی عامه ین آگاهی و ارتباطئ ریاست.

چاپئ سال: هجری شمسیی ۱۳۹۹

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

معارفی وزیرئ پیگام

اقرا با سم ربک

پاکین خالقئ با زین حمد و ستا که اماره هستی دات و ونتن و نمشته کرتنئ مزنین نعمتی واوند کرت و بازین درود په خاتم رسول حضرت محمد مصطفی ﷺ که خداوند ﷻ ی اولی پیگام په آیی (ونتن) انت.

چوکه په درستان روش ودرا انت. هجری شمسیی **۱۳۹۷** سال به معارفی سالئ ناما نام گپتگ بوت. پمیشا به امئ و طنا به تعلیم ورود ینگئ نظامئ جتاجتاین بهران بازین بنیادیین بدل بوگی کیت: معلم، واننڈگ، کتاب، مکتب، اداره و ماس و پسانی شورا افغانستانئ معارفئ شش بنیادیین بهرزانتگه بنت که به وطنئ تعلیم ورودینگئ ود ودیمرییا مزنین تاثیری دارنت. به انچین قسمت جوڑ کنوکین و هدی، افغانستانئ معارفئ رهدربریی مزنین خانواده تعهد کرته که به وطنئ تعلیم ورودینگئ انونیین نظامئ ود و دیمرییا بنیادیین بدل بوگی بیاریت.

شه همی روگها تعلیمیین نصابئ اصلاح ودیمرییئ شه معارفئ وزارتئ سرئ کاران انت. به ای بهرا تعلیمیین نصابئ اصلاح و دیمرییئ، کتابانی مزند و محتوای گهبودی و به مکتبان و مدرسه ان، سرکاری و خصوصیین بنیادان درسیین کتابانی رسینتن و بهرکرتن به معارفئ وزارتئ پروگرامانی اولسرا جاه داریت. اما باوردارن، اگه کتاب جوانین کیفیتی داشتگ مه بنت، وطنئ تعلیمیین سک و پرواکین مخسدانا به دستا آورتگه نه کنن.

په یات بوتگین مخسدانی به دستا آورتن و یک کاریین هیل زورگیین نظامی رسگا شه مچین وطنی دلسو چین معلم و مدرس و زانگ و کمالی واوندین مدیران که آیوکین نسلئ رودینوک انت، په عزتداریه لوٹین که په ای درسیین کتابئ هیل داتن و آیی مزند و محتوای رسینتنا به امئ عزیزین فرزندان شه هررازئ کوشستی پدا مه کنزنت و به کاری و سرپدین نسلی تعلیم ورودینگا گون دینی وملیین ارزشتان گون ایراد گروکین فکری کوشست بکننت. هر روچ سر تعهد و ذمه وارییی منگئ نوک کرتنا گون ای نیتاسبخ داتنا بناکننت که به زوتین آیوکی عزیزین و اننڈگ، تاثیر دارین رودینتگ بوتگین شهروند و آبات و دیما شتگین افغانستانی جوڑکنوک بنت.

همی رازشه عزیز ودوستین واننڈگان که وطنی باندی روچئ پرارزشین پیه و سرمایه انت لوٹین که رساکا مه شموشنت و په باز ادب و احترام گون علمیین پٹ و پولی شه عزیزین معلمانی سبخا په جوانی کٹ بزورنت ووتی عزتمندین معلمئ زانگ و علمئ اوشگ چین بنت.

گڈسرا شه وطنئ هیل دیوکین کارزانتان، تعلیم ورودینگی داننڈگان و تعلیمیین نصابئ فنیین بهرئ همکاران که په ای درسیین کتابئ بریبرکرتنا شپ و روچ کوشست کرتگش قدر کرته وشه مزنین خالقئ دربارا په آوان به ای پاک وانسان جوڑ کنوکین راها سوب وکامیابیه لوٹین.

به یک معیاری و دیماشتگین معارفی نظامی دسترسی و آبات و دیماشتگین افغانستانی رسگئ اومیتا که سرپد، آزات و آسوده حالین شهروندانی واوند بیت.

دکتور محمد میرویس بلخی

معارفئ وزیر

لړ

حمد

خـــــدا یا ته وئ مهربان و کـــــریم

تـــه وئ برتمـــــام بندگان رحیم

تئی فضلُ احســـان بـــر بندگان
همیشه ســـر ما انت اس تو نعیـــم

تئی جـــود بخشش فراوان و بـــاز
تئی رحم و شفقت وسیع و مدیـــم

تئی مستـــــرین نعمت اسلام دیـــن
په مـــــا یهتین آ رسول کـــــریم

تئی نعمتئ شُکـــــر اچ دست مـــــا
نــه بیتین یکی از هـــــزار ای علیم

تـــه وئ بندگانی ســــرا مهـــربان
پر مـــــا تئی رحـــم گیش ای حلیم

تئی رحمتـــــا مئ امیت باز و بـــاز
هـدایت بده بـــــر راهی مستقیـــــم

به دئ ما را تـــــوفیق اعمـــال نیک
نگه دار مـــــا را چـــــه نفس لئیم

چه تئی بار گاها چـــم دارانت مدام

تئی بخششـــــا راجـــــی عبدالکریم

عبدالکریم"راجی"

معلمئ تچ وتاگ:

* سبخا په برزین تواري بوانیت.
* سبخئ نوکین گالانا گون آواني مانا به تختئ دیما بلکیت.
* په حمدئ باروا هبر بـدنت و واننـدگانا پـوه و سـرپد بکنـت کـه حمد تانکـا پـه خداوند(ج) گشتگه بیت.

وانندگاني تچ وتاگ:

* دو وانندگ په رون اي حمدا په برزين تواري بوانيت.

* سبخا بشکننت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختئ ديما به کتابچهان بلکنت.

* وانندگ سئ بار بنت و هرباري وانندگ گون وت په خداوند(ج) حکمت و مزنيئ باروا هبر بدينت و شه هرباري يک وانندگي چيزيکه شه وتي همراکان اوشکته په برزين تواري په دگران بگشيت.

* سئ وانندگ په رون چيزيکه اي حمدي باروا زانت په دگران بگشيت.

شه وت کرتن:

عزتمندين معلم په مالوم کنگا که وانندگ سبخا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.

- حمد په کئ گشتگه بيت؟

- کئ اي حمدئ مانا به وتي زوانا گشتگه کنت؟

- معلم لهتين گال و جمله بگشيت، بارين وانندگ په شري نمشته کرتگه کننت.

گسويين کار:

عزيزين وانندگ اي حمدا شه بر بکننت.

امئ پیغمبر حضرت محمدﷺ

مخسد:

- واننده‌گ سبخا بواننت و مانای بزاننت.
- شه حضرت محمدﷺ برزین صفتان گیشتر سی بنت.
- شه حضرت محمدﷺ سکین نیت و ارادا که په الله جَلَّ جَلالُهُ حُکمئ برجا کرتنا تسر کرت سی بنت.

جُست:

1. وهدی که حضرت محمدﷺ په مردمانی راه نشان دیوکیا گچین بوت کعبی حالت چون ات؟
2. سروهدا حضرت محمدﷺ مردمانا چیرکایی به اسلامی دینا لوٹت یا روش ودرا؟
3. بت پرستانی کماش و مزن په وتی بتانی ساتنا چه راهی بدیما گپتنت؟

الله(ج) آوهدا وتی عزیزین پیغمبرا په درستین جهانئ مخلوکانی رهشونیا دیم دات که مخلوك وتی جندئ جوړ کرتگین بُتانا سجده کرتنت و یکین خدا را که دُراین جهان و دنیا ها ودی کرتت، شموشتتنت.
هما کعبه یی که ابراهیم(ع) و اسماعیل(ع) په یکین خدای عبادتا جوړ کرتتنت به تهی راز رازی ۳۶۰ ُبت اشتگ بوتت و آوانی احترامه بوت. به انچین وهدی اسلامئ مزنین پیغمبرحضرت محمدﷺ په مردمانی راه نشان دیوکیا گچین بوت که آوانا به راستامین راهابارت، به بازین سکی وسوریان گون سکین نیت وارادی په الله(ج) ُحکمئ برجا کنگا کتره یی نه اوشتات و په سوب دیما شت.
سروهدا تا ۳ سالا چیرکایی په اسلامئ دینی رواج داتنا کارکرت ورندا شه آیی گون وتی نزیکین دوستان وترا درا کرت و گشت:
ای کاپیران! من آوانا پرستشه نه کنین که شما بیدی خدا پرستشه کنت و شما هم پرستشه نه کنت آیرا که من پرستشه کنین، من پرستشه نه کنین آ چیزانا که شما به آوان عبادته کنت و نه شما چیزی را پرستشه کنت که من عبادته کنین، پدا دگه شمئ دین په شمئ جندا و منی دین هم په من.
شه همی روچا شه مچان دیمترا، روش و درا وتی عبادتا جتا کرت، کئومیین کماش و بت پرستانی مزن، آئیا آتنت و گشتنت که اما هرچیه لوتیئ ترا دین. آ چوش پکر کرتنت که موك و ملام و ویلین کئولی دیگ سببه بیت که پیغمبر شه وتی راها بر بگردیت، مگه وتی پسوا چوش او شکتنت که خدای رسول گشت:
اگه روچا منی راستین دست و ماها منی چپین دستی دلا بلت، هیچبرمن شه وتی راها بره نه گردین، اگه منی سر هم به ای راها بروت.
خدائ پیغمبرئ کار و کرد و جُهد و کوشست وبازین صبر و حوصله سبب بوت که مخلوکانی پوج پوج آئیا بیاینت و مسلمان بنت و خدائ گساشته و یکین خدائ عبادتا مشکول بنت.
مسلمان به وتی زندگیا حضرت محمدﷺ دُرین هبر و راه نشان دیوکیا نا وتی راهئ چراگ زاننت و به خیر و نیکیئ راهها رونت. وتی دست و زوانا شه گندگیا دوره ساتنت و کاری نه کننت که کسی شه آوانی دست یا زوانا پازاب بیت.

حدیث شریف انت که پراستیین مسلمان آء انت که مردم شه آیی زوان و دستئ شرا الاس بنت.
شنت یک مردمی وتی گوکانا به دگری سوزگ و کشارا چارینت دگه پو و سرپدین مردمی که شه اودا سره گوست آیرا دیست و گشت:
ایشا ته وش دارئ که تی گله و کشار و سبزگا دگری وتی گوکانا بچارینیت؟
آ مرد گشت: نه، وش نه دارین.
دگه سرپدین مرد آیرا گشت: حضرت محمدﷺ گشتگیت:
چیزیکه په وت پسنده کنت، آیرا په دگران هم پسند کنت،که پورهین مومن بیت.
آ مرد هما دما وتی گوکانا شه کشار و سبزگئ تها درکرت و گون وت عهد کرت که په کسی تاوان مه رسینیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* نوکین سبخا په برزین تواري بوانیت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما بلکیت.
* په واندگاني مالوماتئ گیش کنگا په حضرت محمدﷺ برزین و نیکین صفتاني باروا هبر بدنت.
* شه واندگان بلوټیت که بشکننت ورندا جستاني پسوا بگشنت. همیکه مطلبا په واندگانی اوشکتنا گشت، شه آوان لهتین جست بکنت، و گڼسرا شه سئ واندگا بلوټیت که چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین تواري بگشنت.

واننده‌گاني تچ وتاک:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واننده‌گ په رون نوکین سبخا په برزین تواري بوانیت.
- واننده‌گ سئ ڈل بنت و گون وت په حضرت محمدﷺ برزین صفت وسکین نیت و ارادئ باروا هبر بدینت.
- شه هرڈلي یک واننده‌گي چیزیکه شه اي سبخا زرته په دگران بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په ایشي که شه وت بکنت که بارین واننده‌گ سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه، شه آوان لهتین جست بکنت.

- شه شما کئ حضرت محمدﷺ باروا هبر داتگه کنت؟
- سرى وهدا تا چنت سال حضرت محمد ﷺ چیرکایي به اسلامئ پاکین دینئ رواج داتنا کاره کرت؟

گسوبین کار:

عزیزین واننده‌گ شه وتي گسئ مزن یا مسیتئ ملا صاحبا په حضرت محمدﷺ باروا گیشتر مالومات ودي بکننت.

شه وت پوره یی

مخسد:

- وانندگ سبخا بوانننت و بلکنت.
- سکین لبزانی مانا بزاننت.
- سبخئ مفهوما گشتگ بکننت.

جُست:

۱. شه وت پوره یی چیا شنت؟
۲. شه وت پوره یی چه پیدگ داریت؟
۳. اما به وتی وطنا شه وت پوره یی وسیله دارن؟

یکی شه بنیادمئ لوټگان ایش انت که تلوسیت وتی پادانی سرا بوشتیت وشه وت پوره بیت و په وت پچ و پوش، خوت و وراك و لوگ وجاه بریبر بکنت و په دگری اړمه بیت. که امئ مردمانی مزنین واهگ و ارمان به وت پوره یا رسگ بوته و انت په ای واهگ و مخسدئ رسگا مدت کنگی جوانین راه ایش انت که وطنئ کشت و کشار ود ودیمری بکنت و به کشت و کشارگریئ بارا شه نوکین راه و وسیلان کار گپتگ بیت و به پانادئ مال و مالداری ترخی بکنت تا که نان ووراك، چیرگیج، بردیوك و جان پوشوك بریبر بیت.

دُرایی و سلامتیئ جاور و حالت بریبر بنت په علاج و درمان کنگاشه وت داکترو دُراجاه بدارن، جوانین مدرسه و مکتبانی واوند بن. آ وطن و مُلك که مادن و چیر ډگارین خزانگانی واوند انت و راز رازی کار جاه دارنت و شه وتی مادن و خزانگان کشنت و کاره گرنت په وتی دیما روگ و ترخیا دیمایی گام زورنت و بازین مردمی به کارا

مشکول و گتہ بنت پہ وتی آباتی و ترخیا سک و پرواکین نیت و ارادئ بدیما گپتگہ کننت.

اللهّ(ج) در بارا شکر انت کہ اما پہ وتی وطنئ دیمرییا، شہ وت پورہ یی مچین وسیلانی واوندن، شہ بزین بش و زولان گپتگ تا ھر وڑی کان و خزانگا وت دارن، شہ نیت و گازا پورہ ھن، سور(طلا) و مسئ مزنین مادن دارن، مئ مالل و مال داری ھم زبرانت پہ کشت و کشارا ھم آپ دارن و ھم ڈگار و امئ ھموطن بہ کشت و کشار و مالداریئ کاران برزین دستی واوند انت.

انون ای رساک و امیت، گیشترشہ دگہ ھر وھدہ و وختی بریبر بوتہ، کہ بہ اللهّ(ج) مدتاگون سکین نیت و ارادی بہ شہ وت پورھیی راھا کتہوکین گام چست کرتہ و مان درستین جھانا سر برز و آباتین وطنی جوڑ کنن و پہ آسودہ حالی و اسراحت زندگی کنن.

معلمئ تچ وتاگ:

* پہ واندگاني ساجو کنگا، دیماشہ سبخا شہ آوان لہتین سکین دیوکین جست بکنت.

* سبخا پہ برزین تواري بوانیت

* نوکین گالانا گون گون مانایش بہ تختئ دیما نمشتہ بکنت.

* پہ شہ وت پورہ يي باروا پہ واندگان گیشتر ھبر بدنت و آوانا پوہ بکنت کہ شہ وت پورہ يي چیا شنت.

* پہ واندگان کسانین مطلبي بگشیت کہ بشکننت ورندا پہ اوشکتگین مطلبئ باروا شہ واندگان لہتین جست بکنت.

* شہ سئ واندگا بلوہیت چیزیکہ دیماشہ جستان اوشکتگنت پہ رون شہ بر پہ برزین تواري بگشنت.

وانندگاني تچ و تاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به کتابچهان بلکنت.
- دووانندگ په رون اي سبخا په برزین تواري بوانیت.
- وانندگ سئ بار بنت و گون وت شه وت پوره یي باروا هبر بدینت.
- شه هر باري یک وانندگي چیزیکه په شه وت پوره یـئ بـاروا اوشـکته پـه دگـران بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په ایشیکه شه وت بکنت که بارین وانندگ سـبخا پـه جـواني هیـل زرتگنت یا نه شه آوان جسته کنت.

- کئ پـــه شه وت پوره یي باروا هبر داتگه کنت؟
- چون کنن که وت شه وت پوره بن؟
- کئ شه وت پوره يئ باروا چار جمله نمشته کرتگه کنت؟

گسویین کار:

وانندگ به گسان شش کشکئ کاسانمشتانکی په شه وت پوره يئ باروا بلکنت.

آسمانک

(چنار و کدو ول)

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا گشتگ بکننت.
- آسمانکی مخسدا بزاننت.
- آسمانکی گشگئ وسا ودی کننت.

جُست:

۱. کئ آسمانکی زانت؟
۲. آسمانکئ گشتن چه پیدگ داریت؟
۳. چنار و کدو ولی آسمانکا او شکتگت؟
٤. نکل و آسمانکئ گشتنئ جوانین وهده کدین انت؟

روچی نه روچی شگالی هور گون روباهی مالوم نه ات که گون گجام خاصین مخسدی چیوی پدا گردوک اتنت، لوٹنت کُکڑی پلنت، گجام باگی تها پترنت و اوشگ بورنت، پالیزئ تها برونت، کوٹگ وتروکانا ناخست بکننت، آ شه گشنا چٹ ھڑی بوته تنت، هر سونی گنوک جستنت که چیزی گیر یش بکپیت که نه کپت، کلیڑ باز ات مگه گپتگ نه بوتنت، کلهوک که گیرکات کم ات، لاپ که هورک بیت گلهان دنتان سینگ دروشیت، آوانا آرام نه کات گشن و تن زر ته تش، اینگو و آنگو جستنت، شپ و روچا، نه چارتنت که زوتی مخسدا برسنت.

روچی مان کوهستگانی تنکیی تها رودی کرا رستنت، عجبین زبرین آپ سری ات، چمش پاچ بوت، گنوک، گنوک بازین پو غوٹی گپتنت ولپا شتنت و جوان لاپ سیر وار تنت، رودئ کرا چنارئ درچکی ات که بالا دی به غور آسمانا رست شابید و سبزات، چیری نشتنت که عجبین ندارگی داریت جوهلین رودی تچیت و ای هندئ هوا هم پاک و ساپ انت.

شگال و روباهی چم دیست نکرت، چنارئ بالا دا که سیل کرتنت و دیستنت که کوهستگین رودی پهنا دا بندر گپتگیت شه رودی تا مدارین تچوکین آپان وارت و اودنی پاکین هوا، سری شرییا لگیت، پمیشا جوان رودتگیت، کسه کرتنت و شه بازین ژندییا چمش مٹ بوت و وابش برت، پرچی که لاپش سیر بوت و تا تنک دیگری وپتنت، اولسرا روباه آگاه بوت و چمانا پاچ کرته شگالئ سرا توار جت:

وڑی شگالوک، بُست که تنگ دیگر انت:

شگال استات، دست و دپی شو شتنت، روباه گشت:

شگال خان! تیوگین دنیای وازدار که مشما ون، دگه ای چنار کئ انت که مشمئ چمئ چیرا راستام اوشتا تگیت، بایدنت ایرگیجنی همیدنا پلان جوڑ کرتنت و سنجش داشتنت که چون آزاتین چنارئ سرا بورنت، ناگتا چمش به آشنا کدوئ تومی کپت، کدو توم که آوانی هبرا نا اشکتت، گشتیت:

شما مناهمی چناروکئ پهنا دا غو دییت، منی آپ ورروزیی پکرا بکنت، من چنارئ سرا ورین، آشنا کدوئ تومئ هبرا منتنت، چنارئ پهنا دا کورمی سستنت، توما غوجتنت.
شه برزگا آپا دیمی آیی راه داتنت که تچوکین آپ شه بنی رد بیت، آ شتنت مگه دیما شه روگا کدو توما سوگه کرتنت که کسی را ازم مدیی که شه چنا را کٹ بگیت و پایدگی بوارت. اگه سهی بوتن که کسی را اشته تی وا په تهی جانا، تهی روزی زیانه بیت و تهی دپ هم بودار، تاکه اما کاین، ته شه ریشگا چناروکئ روزیبا بور و سرئ بالا بئ وشه برزگا هوا هم سرئ کید بکنئ تاک خپه بیت ومه رودیت.
یک ماه نه گوست که چنارئ بُرزگا رست و په باز غرورشه چنا را سوج کرت:
وڑی چناروک! ته نگشتی که تهی عمر چنکس انت؟
مناگشتی؟ چنار جستی کرت.
هان، تراگشین.
من واجه، شست سالگون.
تهی لوگ بیران مبیت، ٹگ، شست سال و ای بالاد، مالوم انت که بازسک ٹگی وی، بی روزیی وی، منابچار که انگته یک ماهگ نبوتگون، مگه شه ته چنت گتسم برز ترون، پریشی که ته منی هبرانا بشکینی اڑ بوتون که سراجال بکنین تا که منی گردن چوٹ بوت که ته منی گپ و گالا بشکینی.
جی واجه کدو، من تننگا شست لوارو زمستان، شست تیرما و بهارا گوازینتگون تاکه به ایدنا رستگون که ته منی سروناوی، ته بی تاسور یک تیرماهی رابگوازین، زندگ بیین که تهی رودگئ چاروک بیین.
دگه روچینا مُرگکی آت که برزگا بزین شاخلو کانی سراپه وت کدوگی بندیت، هامورگ بکنت و چوکو بدنت و شه چنارا خیری بگندیت، مگه شومپیتین کدونه اشتیتی وُمرگُکا گشتیت:

ُمرگُکّ، من کارندارین، ای شاخلوکا گندی؟ انچین لچوکین ناجوڑیی داریت که ترا چه بگشین، بیدی آیی که تهی آمورگ خراب بنت و تهی بیست روچگین زحمت که آمورگانا موشئ بی پایدگ بنت، تهی گوئر لوچ وتهی جیند هم گون چشین سکین ناجوڑیی دیم په دیم ببئ که گڈان رکتگ مکنئ، گهتر انت که دگه دواری په وت ودی بکنئ، په ای رنگی آیرا گوازی و ریبی دات و بیچا رگا آواره کرت.

چنارئ پهنادا، مورینک کونڈی ات،که سال مدیم وتی خر جا، مورینک شه همی چنارئ بلگ وجو نا درکا ورتنت، مورینک رهدگ بوتنت که برزگا برونت و په وت ورگی کُڈی بکننت، کدوول شور آوگی پرینت که مرویت برزگا، شما منا لگت کُتہ کنیت، گیشتر شه ماهی گوزیت که من پهنا دئ اون، من چه خیری دیستون که شما بگندت.

ای درچک سک نادُرا انت، انچین ناجوڑیی داریت که چه بگشین. پوستی شه ناجوڑییا آپ در چنت، شما که چنت وار تاو بالا بیت، آیی نادُرایی شما راگیت، بیدی آیی که شما گار بیت شمی تاوان په من هم رسیت. پرچی که نادُراییا گون پادان کارت و منی پوستئ سرا کلت، منا هم آسرا گاره کنت، پمیشا من ازمه ندیین که شما برزگا برویت.

شوانگی پیشی سالان وتی رمگا به گرمانا ایدنی آپسرا کاورت و اهاڑین روچان چنارئ چیرا پس و پتنت و نیمرو چا سیایگ گپتنت، کدوول موتین شوانگی پوستی تها پترت که واجه:

ای چنارا گندئ، وجودی تیر می داریت که وت به وت ریچنت وشه آوان مالئ گری ودیه بیت، تهی رمگ یک سرگاره بیت، من که آیی برزگا ون کیه زانت و منی دل، من شه ای بدزاتین درچکئ دستا دل سوک بوتگون، منی مچین پوست انچو آرگه دنت که شه بازین کریتنا ریش بوتگون، توبچار، گندی؟

منی سلاو شور په ته ایشنت که وتی رمگا دیما بکن و تا که توانی دورا بره و وتی پدا هم هیچ چک مجن، ای چناروک ناوشین درچکی انت، تهی پس که ایدنا و سپنت و پشکوله

کننت، ای پشکول وت په آیی پایدگا انت، آرودیت و برزتره بیت و په ته بلای بیت، من زانین ایش تهی رمگی سراوارت، آتهی کدرا نه زانت.

ای وڕا کدوول شوانگا هم گوازی و ریبی دات، ای نخشه کدو ولی مجگانی کاری نه ات بلکین هما وان که تومئ کورم کرته تنت وخت و نا وخت په آیی کولو دیم داتنت و جخت کرتنت که اگه کسی شه چنارا خیردیست وته اشته تی، اما زانن وته.

بهار آخر بوت و لوارهم پدی شت، تیرماهی اولسرا آشنا کدویی بلگ کم کم زرد وحشك وتیرماهی میانجینا شه بن وریشگا حشك بوت، تیرماهئ گُڈ سرئ سردین گوات، ولی چوڕ(چوڕگ) وهورکین کدوانا جالگا پرینت، هورکین ناز دانگین کدو ڈیل وارتنت و رودی تها کپتنت و تچوکین آپ آوانا گون وت برت تا که شه کدوا رندو پدی نه بوت مگه چنار هماوڕا سربرز وتی نپادا اوشتات.

روباه وشگال که کدو توما غوجته تنت مخسدش ایش ات که په چنارا تاوان برسیننت، آپکر کرتنت که کدوول وترا به چنارا لپیچ دنت و په رودگ و مزن بوتنا نلیت، مگه چوش نبوت و کدوول وتی جندی سرا وارت.

معلمئ تچ وتاگ:

* وانندگانی گسویین کارا بچاریت، نوکین سبخئ سرگالا به تختئ دیما بلکیت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت.
* نوکین گالانا گون آواني مانا به تختئ دیما نمشته بکنت.
* شه وانندگان بلوټیت که بشکننت، رندا جستاني پسوا بگشنت، سئ واندگ په رون چیزیکه دیماشه جستان اوشکته شه بر په برزین تواري بگشنت.

وانندگاني تچ وتاک:

* سبخا بشکننت ونوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به کتابچها بلکنت.

* دو واندگ په رون نوکین سبخا په برزین تواری بوانیت.

* واندگ سئ بار بنت و گون وت په اي سبخئ باروا هبر بدینت.

* شه هرباري یک وانندگي چیزیکه اي سبخئ باروا شه وتي همراکان زرته وزانت به وتي زوانا په دگران بگشیت.

* واندگ به اوشکتن، جستاني پسوي داتن و شه بر پدوارگ گشتنا باره زورنت ووتي اوشکتن و گشتنئ مهارتانا پرواکه کننت.

شه وت کرتن:

عزتمندین معلم په ایشی که شه وت بکنت که پراستي وانندگ سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان لهتین جسته کنت.

- کئ بیدي چنار وکدوولئ آسمانکا دگه آسمانکي زانت؟

- کئ اي آسمانکا هیل زُرت ؟

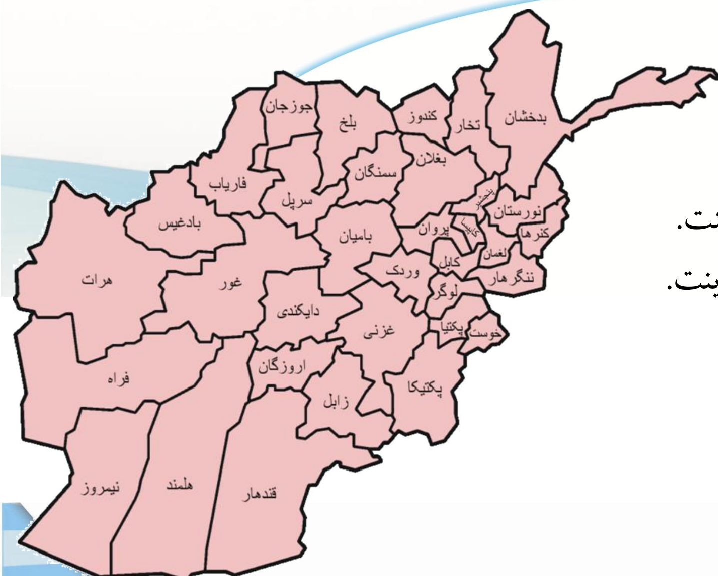
- آسمانکئ گشتن چي وهدا جوان انت؟

- سئ جمله شه اي سبخا گچین و په وانندگان بگشیت، بارین شه برنمشته کرتگه کننت.

گسویین کار:

اگه به گسان دگري آسمانکي زانت شه آیی بشکننت و به وتي کتابچهان بلکت، اگه نه همي آسمانکا شه کتابئ دیما به وتي کتابچهان سیایگ بکنت.

وطن

مخسد:

- وانندگ سبخا بوانںت.
- نوکین لبزانی مانا بزانںت.
- سبخئ مفهوما گشتگ کننت.
- وطندوستیی جذبگا ود بدینت.

جُست:

۱. افغانستان چنت سالگین راج دپتری واوندانت؟
۲. شه موزیمان په اما چه معلومه بیت؟
۳. اما په کي خذمتا چاړکه وتیار اوشتاتگن؟
٤. وطنئ ساتن کی وظیفه انت؟

امئ وطن افغانستان انت. وتی وطنا چوساها دوست دارن. راج دپترگواهیه دنت که افغانستان شه وت چنت هزار سالگین تاریخی واوند انت. ای هبرئ ثبوت کابل، هرات، کندهار، بلخ، ننگرهار و نیمروزو دگه بازین ولایت انت که سرپاچین موزیمانی وړا امئ پس وپیروکانی گوستگین مزن شانین دوروباریا سارا کننت.

امئ وطن مزنین کان و کنړی چو: سور(طلا)، مس، لاجورد، زمرت، لال، کوله، نپت و گیسی (گازی) واوند انت، هرات و پروانی انگور جهان ډا انت. کندهاری انار بی درور انت، بلخ کندز و بغلانی تروك و کوټگ، هلمندی پمگی برو حاصل نام وتوار داریت، ننگرهاری نارنج، سمنگان و زابلی بادام، باغستی پسته، پکتیا، کنر و نورستانی جلغوزه و لټ ودار شه

الاسیا نه انت، مال داری و قره قلی زاتئ پس و بلوچیین پس واشتر نام دارنت، دست گواپی چوغالی وکونټ، اورجین، گوالگ وتورگانی گوپتن شه زبرین صنعتان انت.

امئ وطنئ ربیدگ کار، ادیب، شاعر و نویسوک و سیاست زانت په وتی دود و ربیدگا فخر و بالگئ وړئ کوشست وتلواسگ کرتگنت.

اما وتی وطنا سک دوست دارن و په آیی ساتن، نام و توار و ترخی و آباتیا په هر دابئ خذمتا چاړکه وتیارن. ای هندو دیار په وتی مچین نندوکین مردمان سک گران و عزیز انت و په آیی ساتتن و آباتیا په وتی جانانی ندر کنگا تیارن.

هر چنت ببیت شردگرئ ملک و دیار آبات و جهـــان جل و مزن نام وتوار

شهتئ بتچنت جــــو و لکین په نصیر

شرترچه جهاناانت وطنی حشکین دار

به وطنا اما مچانی پت و عزت ساتتگه بیت دگه آیی ساتن هم امئ مچانی وظیفه انت.

معلمئ تچ وتاگ:

* واندگاني گسویین کارئ سروسوجا کیت، سوگه وراهشونیه کنت.
* دیما شه سبخئ بنا بوتنا هما جستانا شه واندگان سوجه کنت که به سبخئ برزگا نمشته انت.
* سبخا په برزین تواري وانیت.
* نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته کنت.
* په واندگانی اوشکتنا لهتین جمله گشیت، رندا شه آوان جسته کنت.

واندگانی تچ وتاگ:

* سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به وتـي کتابچهان بلکنت.

* دو واندگ په رون سبخا په برزین تواری بوانیت.

* واندگ سئ بار بنت و گون وت په وطنئ باروا هبربدینت.

* شه هرباري یک واندگي چیزیکه په وطني باروا هیل زرته په دگران بگشیت.

* چیزیکه معلم په اوشکتنا گشته په شري اوشکیته، جستاني پسوا بگشنت، سئ وا نندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته شه بر په برزین تواري بگشیت.

شه وت کرتن:

عزتمندین معلم په ایشـي کـه شـه وت بکنـت کـه بـارین وانـدگ سـبخا پـه شـري زرتگنت اگه نه شه آوان اي جستانا کنت.

- وطن کي لوگ انت؟

- وطن په کئ دوست انت؟

- وطنئ ساتن کي وظیفه انت؟

په واندگان سئ جمله گشیت که شه برنمشته بکننت.

گسویین کار:

وطنئ هما ولایتاني نام و پیداواراني ناما به وتي کتابچهان بلکنت که به اي سبخا وانتگنت.

جمله

مخسد:

- واندگ جملا درست کننت.
- واندگ جملئ بارانا بزاننت.

جست:

۱- جمله چیوا گشنت؟

۲- جمله چنت بار داریت؟

۳- جملئ بارانا بگشت؟

جمله بازین گالي را گشنت که مخسدي را روش و درا کنت و دو بار داریت بنگیج و گزاره.

بنگیج:

بنگیج جملئ آ بارا شنت که آیي باروا گپ و هبره بیت، چو: چاکرو گهرام شارا شوتنت، ایدنا چاکرو گهرام بنگیج انت.

لاداد شه تماکا بـــده بارت.

من وته پهلاني ندارگا رون.

گزاره:

گزاره جملئ هما بار انت که بنگیجئ باروا بیت، چو: بالاچ و میرداد گسـا شوتنـــت، که گسا شوتنت گزاره گشتگه بیت.

من، ته و آ لوگا رون.

مراد مکتبا الاس کرت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگاني پکرئ نزآورتنا، ديما شه سبخئ بنا بوتنا شه آوان لهتين سکين (انگيزه) ديوکين جست بکنت، اي جست به سبخئ سرگالئ جالگا، رندا شه مخسدا به هرسبخئ آتگنت.

* سبخا په برزين تواري بوانيت.

* نوکين گالانا گون مانايش به تختئ ديمانمشته بکنت.

* په آوان مطلبي بگشيت که په شري بشکننت، جستاني پسوابدينت، و گهسرا شه بر په برزين تواري بگشنت.

واندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت ونوکين گالانا گون مانايش شه تختئ ديما به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ په رون سبخا په برزين تواري بوانيت.
- واندگ سئ باربنت و گون وت په جملئ باروا هبر بدينت، شه هرباري يک واندگي چيزيکه جملئ بارواشه وتي همراکان اوشکته په دگران بگشيت.
- واندگ که مطلبا شه معلما په شري اوشکتگنت جستانا پسوبدينت و سئ واندگ په رون چيزيکه ديما شه جستان اوشکته شه بر په برزين تواري بگشيت.

شه وت کرتن :

په واندگاني شه وت کرتنا،شه آوان جست بکنت.
- کئ جملا تعريف کرتگه کنت؟
- کئ په وتي وش دو جمله گشيت؟
شه واندگان لوٹيت که دو دو جمله به وتي کتابچهان بلکنت.

گسويين کار:

عزيزين واندگ چارجمله به وتي کتابچهان بلکنت و بنگيج و گزاره به آوان نشان. بدينت.

پنت

مخسد:

واندگ سبخا بواننت.

سکین گالانی مانا بزاننت.

سبخئ مانا به وتی زواناگشتگ بکننت.

پنتی پیدگ وکتا بزاننت.

به وتی زندگیا پنتانا عملی کننت.

جُست:

١. کئ پنتی زانت؟
٢. پنتانی وانتن و اوشکتن چه پیدگی داریت؟
٣. پنت په اما چه درده ورنت؟
٤. لقمان حکیمی پنتانا اوشکتگت؟

چنت پنت شه لقمان حکیم

١. خیرئ کارانی تها چن ولانچ داشتگ بیئ.
٢. ورنایئ کدرا بزان.
٣. کاسی وتی کیتوا خرج بکن.
٤. مچین کارانی تها میانه رویبی.
٥. ماس و پسئ کدرا بزان.
٦. جوان مردیبا دیما بگر.
٧. مهمانئ خذمتا په شری بکن.
٨. کسی لوگئ تها که پترتئ چم و زوانا بسات.
٩. پُچ وجونا پاک بسات.
١٠. پُسگا علم وادب یات بدئ.
١١. اگه وسی داشتئ وتی چُکا تیرئ جنئگ و سوار کاریبا هیل بدئ.

معلمئ تچ وتاگ:

* سرا شه مچان وانندگاني گسويين كارا بچاريت، سوگه وراهشوني بكنت.
* په وانندگاني پكرئ نزينك كرتنا ديما شه سبخا شه آوان لهتين سكين (انگيزه) ديوكين جست بكنت، اي جست به سبخئ برزگا به مخسداني جالگا لكتگنت.
* سبخا په برزين تواري بوانيت.
* سبخئ نوكين گالانا گون آواني مانا به تختئ ديما بلكيت.
* كسانين مطلبي په وانندگان بگشيت و شه آوان بلوټيت كه په شري بشكننت، جُستاني پسوا بدينت،گڼسرا سئ وانندگ په رون چيزيكه ديما شه جستان اوشكته شه برپه برزين تواري بگشيت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشكننت و نوكين گالانا گون مانايش شه تختها به وتي كتابچهان بلكنت.
- دو وانندگ په رون سبخا په برزين تواري بوانيت.
- وانندگ سئ بار بنت و گون وت په پنتئ باروا هبربدينت.
- شه هرباري يک وانندگي چيزيكه شه وتي همراكان اوشكته په برزين تواري په دگران بگشيت.
- شه هرباري يک وانندگي به تختئ ديما يک جملئ بلكيت.
- وانندگ هما مطلبئ بارواجستانا پسوبدينت كه معلم صاحب په آوان گشيت.
- سئ وانندگ چيزيكه ديماشه جستان اوشكته يكوار دگه شه بر په برزين تواري بگشنت.

شه وت كرتن:

عزتمندين معلم په وانندگاني شه وت كرتنا كه بارين سبخا په شري هيل زرتگنت اگه نه شه آوان سوج كنت كه :

- كئ لقمان حكيمي پنتانا شه كتابئ ديما وانيت؟
- كئ اولي سئ پنتئ باروا هبر داتگه كنت؟

شه سئ وانندگالوټيت كه به تختئ ديما برونت و يک يک پنت كه په آوان گشتگه بيت نمشته كننت.

گسويين كار:

اي سبخئ پنچمي پنتا بوانت و باروی پنچ كشكئ كاسا نمشتانكي بلكت.

سول

مخسد:

- واننده‌گ سبخا بواننت.
- سکین گالانی ما نا بزاننت.
- سبخئ مانا گشتگ بکننت.
- شه سولئ نپ و کټا سی پنت.
- به سول و امنین زندگیا دلگوش بکننت.

جُست:

١. کئ سولئ مانا زانت؟
٢. سولئ نپ و کټ چی انت؟
٣. جائیکه سول مه بیت مردمانی زندگی چون انت؟
٤. کئ په سولا اړ انت؟
٥. پچی بید سولا زندگی سک انت؟

سولئ مانا آرامی و آسودگی انت، بنیادم سولئ تونگ انت جاگهی که سول انت، نندوکی و شال و آسودگ انت و په وت ووتی وطنا تلوسنت. جاگهی که اودنا مړو جنگ راهدگنت نندوکی گون سکی وگړتیا دیم په دیم انت و آرامین زندی ندارنت.
مئ وطن افغانستان، شه مړگا بازسکین تاوان دیستگیت مئ مخلوکانی لوگ بیران بوتگنت، نارو جویش ډم گیتگنت، باگش حشک بوتگنت، مالش تاوان دیستگنت. پمیشا په سولا باز اړ انت پرچی که گون جنگان وتی نازاکین ورنا و مردمانا شه دست داتگنت، سړک و راهش بیران بوتگنت، پلیش ډلتگنت و گډیین هبرایش که الك و ده و شارش بی داگ و دروش نه منتگنت.

افغانستان امئ مچانی هورین لوگ انت، بایدانت مچین هم وطن ای گسی تها په سول بگو ازیننت. مړ و جنگ داشتگ مه بنت ووتی نیامئ سکی و سوری و اختلاپانا گون گند و نند و گپ وهبرا بحلایننت وو ترایکی آدگرئ براس وگهار بزاننت.
سولئ چپ جنگنت، جنگ بازین تاوانی په راجا رسینیت، جنگئ آسر ایشنت که نه تانکابه وطنا لنگ ولاش و بی دست و پا دگیش بنت بلکین بازین کهولی وتی یکین نان آروکا هم شه دستا دنت و بی واونده بیت، گڈان ای کهولئ گونڈو وجنین زاگانی گُڈ سرچونه بیت؟ آ اړ بنت ټُکك جم کننت و مان کوچه و بازارا دست پیش کرته، شه هر کس سوال بکننت تا که نماشا لنکه و دپاری نانی په وت بریبر بکننت.
ای کهولئ کسانتر به چوټین راها برتگه بنت و به پساتا کشاینتگه بنت و شه آ وان په مخدریین چیزانی غچاغی و بها کنگ، پُل و لُټ و دگه ویلین کاران کټ گرنت یا که اندامیش به دگه نادُراهانی سرا که ضرورت دارنت بها کننت، جنگ و چړپ، پُل و کار جاهانا ڈالیننت، دُرا جا و مکتبانا بیران کننت، بندو جو هانا ڈم دینت، پمیشا سالئ تها یک روچی که سپتامبری ۲۱می روچ انت، به کابل به ای ناما که (وطن په سولا اړ انت، اما سوله لوټن)ټو و مزنین مُچی جوړه بیت و په سول و آرامیئ پیدگ وکټئ باروا هبر داتگه بیت سولئ روچ تانکا به افغانستانا نه، بلکین به مچین جهانا دودگپتگه بیت، به چنتی سالابه امئ وطنا بازین بُنیادمی کُشتگ بوت، بازینی دگه ټپی و عیبی بوتنت، بازین نازاکین گونڈین زاگ شه وتی پس و ماسانی پر مهرین سایگا بی کوت و بار بوتنت، مکتبانی ماړی گون بم و پشنگان ڈالینتگ بوتنت و امئ وطن شه ترخی و دیما روگئ کاروانا پش کپت.
اما په سول و امنین جاوروحالتی باز سک اړ ان. سول و آرامی نه تانکا په اما اهمیت کرز انت، بلکین مچین آدمیزات سول و امنئ واهگ و ارمانا انت. پمیشا سپتامبری ۲۱ می روچ شه ملل متحدئ سازمانی نیمگا سولئ روچ جار بوتگیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* واندگاني گسويين كارا بچاريت،سوگه وراهشوني بكنت.
* ديما شه سبخئ بنا بوتنا په واندگاني پكرئ نزينك كرتنا، شه آوان سكين ديوكين جستانا كه به سبخئ برزگا نمشته انت سوج بكنت.
* سبخا په برزين تواري په واندگان بوانيت.
* نوكين گالانا گون مانايش به تختئ ديما نمشته بكنت.

* کسانین مطلبي په واندگاني اوشکتنا بگشیت، مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت که شه بربگشنت، گهسرا شه سئ واندگا بلوټیت چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین تواري بگشنت.

واندگانی تچ وتاگ:

- دو واندگ سبخا په رون په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په سولئ باروا هبربدینت.
- شه هرباري یک واندگي په رون چیزیکه شه وتي همراکان په سولي باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- واندگ هما مطلبئ باروا جستانا پسو بدینت که شه وتي معلما اوشکتنت، رندا سئ واندگ مطلبا که معلم په آوان گشته شه بر په برزین تواري بگشنت.

شه وت کرتن:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخئ مانا په شري زانتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.

- سول په واندگان چه پایدگ وکتي داریت؟
- اگه سول مه بیت چونه بیت؟

په واندگانی نمشته کرتنا په سئ واندگا شه سبخئ تها سئ جمله بگشیت که به تختئ دیمابلکنت.

گسوپین کار:

واندگ اي سبخئ اولي بارا به وتي کتابچهان بلکنت و شه برکننت.

انترنت

مخسد:

- واندگ سبخا بواننت و بلکنت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- شه انترنتئ کدرا سی بنت.
- به کمپیوتر و انترنتی کار مرز کنگا خوبگرنت.

جُست:

- انترنت گجایین لوزوگالی انت؟
- به افغانستانا شه انترنتا کار گرگ کدی بنا بوت؟
- به افغانستانا انترنتئ رابطه شه چیئ راها بریبره بیت؟
- انترنتئ زانگ په اما چه پیدگ و کتی داریت؟

انترنت انگریزیین گالی انت و مانای (دُر این جهانئ دام) انت و مچین جهانئ کمپیوتر گون آیی گرین و ارتگنت مگه مچی بی واوندانت.

اگه همی تهوین جهانئ یک دمگی مردم، گون انترنتا لچتگ بنت،گون وتی دوستان به ای جهانئ هر دمگی که بنت گپ و گال کرتگه کننت.

انترنت، سرپد بوهگ و مالوماتی دُرستین جهانئ انت، درگتی که کسی تهی پترت کاسی وت کُڈیه کنت و وتی وش و پسندین چیزانا، دستا کاریت.

انترنت به ۱۹۶۹ سالاگون امریکای دفاعی شعبه‌ی کمپیوترانی، یکی گون آدگرا و رنداگون دگه دپترانی کمپیوترانی لچینگا ودی بوت، به انترنتا ته انون، بازین پروگرام جوڑ بوتگیت و انگته جوڑ بوهان انت که مچانی مسترین چمگ، انترنتی ایمیل (گروکین پوست) او شمار بیت، انترنت هر روچ وتی ترخی و دیما روگئ راها نوک نوکین چیز ودیه کنت.

چنت سال پیسرا به انترنتا، تانکا کولو و پیگام دیم داتگه بوت، مگه نون تیلفون، تلویزیون، رادیو و هرچیز به دیمئ کیت، مروچی گشتگه کنن که انترنت بین المللین سیستمی نام انت که جهانئ مچین کمپیوترانا یکی گون آدگرا لچینیت.

انترنتی کٹ تانکا تیلفون کنگ، تلویزیونی چارگ و رادیوئ او شکینگ نه انت بلکین شه آیی راها سوداگری همه بیت و زری دیم دیگ شه دنیای یک نیمگی به دگه نیمگی آ هم به بازکمین وهدی بیت، گون وتی دوستی گپ و هبر کرتگ وجندی هم دیستگه کنن، آیی اماره هم گندیت، همی وڑا گون انترنتا شه دنیای حال و احوالا باز زوتی سی بوتگه کنن.

مروچی به افغانستانا، ای جوڑ کرتگین ماه انت که انترنتین رابطا ودیه کننت، انترنتی کمپنی بُرزگا جوڑ کُرتگین ماه اوشتا رینتگنت که مزنین سرڈگاری را پوشگی چیرا دارنت. سوجی ودی بیت که به افغانستانا انترنتین رابطه چون گون جهانا سکه بیت؟

انترنتین بنجاهی که مان ولسوالیا انت گون ولایتی انترنتی بنجاه و ولایتی انترنتی بنجاه گون کابلی انترنتئ بنجاه و کابلی انترنتئ بنجاه گون بُرزگی جوڑ کُرتگین ماهان لچتگیت وای جوڑ کُرتگین ماه گون دنیای مُلک و وطنان رابطه اش جوڑ انت به آسانی اما گون وتی دوستان رابطه گپتگه کنن، اما شه هر جای گون ستلایتی انتنی توانن که به انترنتا بلچن که ای آسانی په تیلفونا نه انت، اگه به یک هندی تیلفونی آنتنی مه بیت، خطه نه دنت و رابطه جوڑه نه بیت.

سروارا که انترنت به امریکا ودی بوت، تانکا چار کمپیوترا لچینت مگه مروچی گون انترنتا دُرستین جهان گون وت لچتگیت.

به امیٔ عزیزین وطن افغانستانا ۱۳۸۱ سالا انترنت کارا بنـاکرت و مروچی بـه ۳٤ ولایـت و لهتین ولسوالییا انترنتیٔ امکان ودی بوتگیت.

بوتگه کنت گون انترنتا مردم بیدی ایشی که په وتی دوست و همراکی کولوی دیم بدنت یا پسوی بدنت، گپ و هبربکنـت، حال بوانیت و په یک چیزی پټ وپول هم بکنت یـا وانـندگی وتی آگسویین کارا که معلم آیرا داتگیت گون انترنتـی کمکـا تسربرسینیت.

مروچی گشنت که دنیا چو یک الکی انت. یا نی زوتـی مـردم شه هر چیزی که مان دنیا ها دپ وارت، سهیه بیت، هـر نیمگـی فوتهـو، کولـو و پروگـرام، کمین وهدی گون کمین خرچی دیم داتگه کنت.

انترنتی زانگ، مردما به تاجری و سوداگریی کاران باز کمک کنت، شما بچـارت، چنـت وهـده دیما اگه شما چنت کیشکیٔ خطی بلکتینیت وبه دوریـن ملکـی پـه وتـی دوسـتی دیـم بـداتنیت، بازین زری بایدنت ټکس بداتینیت و چنت وخت رندا شمی دوستیٔ دسـتا کپـت، مگـه مروچـی شه انترنتی راهاگون باز کمین خرچی کمین وهدی هر جا که بلوتِی رسـینیی. میلادیـی۲۰۰۰مـی سالا کاسی ۳۰۰ ملیون مردما شه انترنتا کټ گپت و به امیٔ وطـن افغانسـتانا کسـی نـه ات و اگـه ات هم لهتین مردم کاسی دستی پنجلکان ات که به انترنتا دسترسی داشت، مگه مروچی بـه امـیٔ وطنیٔ دور دستان هم مردم شه آیی کټ گرنت.

معلمیٔ تچ وتاگ:

* وانندگاني گسویین کارانا بچاریت و سوگه و راهشونیه کنت.
* په وانندگاني پکریٔ نزینک کرتنا دیما شـه سـبخا شـه آوان لهتـین جسـتانا کـه بـه سبخیٔ برزگا آتگنت سوجه کنت.
* په وانندگان کسانین مطلبي گشیت و شه آوان لوټیت په شري بشـکننت، جسـتاني پسوا بگشنت، گهسرا سیٔ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته شه بر په برزین تواري بگشیت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون ماناییش شه تختها به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ په رون سبخا په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په انترنتئ باروا هبر بدینت، شه هرباري یک وانندگي چیزیکه به وتي بارا په انتر نتئ باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- هما مطلبئ بارواجستانا پسو بدینت که معلم په آوان گشتگیت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته شه بربگشیت.

شه وت کرتن:

عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ انترنتئ پایدگ و کتاني باروا هبر داتگه کنت؟
- بارین شه انترنتا تاجر و سوداگر هم کار گپتگه کننت ؟

همي راز په وانندگاني لکتنئ گهبودیا په سئ وانندگان یک یک جمله شیت که به تختئ دیما نمشته بکننت وبوانن‌ت.

گسویین کار:

په ایشي که واندگ شه انتر نتا چون پایدگ و کته گرنت مطلبي نمشته کنت که شه چار کشکا کم مه بیت.

نام وآیی ڈول

- **مخسد:** واننده بزاننت که نام چیوا شنت .
- نامئ ڈولانا بزاننت.

جُست:

۱- نام چیوا گشنت؟

۲- نام چنت ڈول انت؟

نام هما گال انت که گون آیي مردم، حیوان و چیزي نام گپت و درگیتگه بیت، چو:

۱ – مرد، جن، ماس، پس، براس، گهار، بیبرگ، هاني، مرید و دگه.

۲_ اشتر، مرگ، مورینك، گوك، کرگوشك، مار.

۳_ گس، کدوگ.

نامئ ڈول:

نام شه چار چیزئ دیما بار کرتگه بنت :

۱- شه جنسئ دیما.

۲- شه اشمارئ دیما.

۳- شه جوڑ بوگئ دیما.

٤- شه ماناي دیما.

نام شه جنسي دیما دو ڈولا انت.

نرین، چو: مرد(مردین زاگ) بچك، نریان

مادگین، چو: جن(جنین زاگ) جنك، مادیان

به بلوچیي زوانا نرین و مادگین شه ناماني دیما انچو زانتگه بنت، چو:

نرین گورگ، نرین پس، مادگین گوك، مادگین شنك و دگه

همي وړا گون خاصين نامان، مُرگ ومالاني جنس توپيره بيت، چـــو:

پس: پلاٹ، ايبور، ُگرانڈ، گٹور

بُز : ٹُروشک، پاچن، گتاچ، بُز

اُشتر: ليړه، لوک، ڈاچي.

گُوک: لمش، نوچ، کاريگر، گستر

مُرگ: کروس، ماده مرگ، نوکک (نوچک).

هر: لاگ، تايِي.

معلمئ تچ وتاگ :

* وانندگاني گسويين کارئ سروسوجا بگيت، آوانا سوگه وراهشوني بکنت.

* په وانندگاني پکرئ نزآورتنا ديما شه سبخئ بنا بوتنا شـه آوان همـا جسـتانا سـوج بکنت که به سبخئ برزگا آتگنت.

* سبخا په برزين تواري په آوان بوانيت.

* سبخئ نوکين گالانا گون آواني مانا به تختئ ديما نمشته بکنت.

* کسـانين مطلبـي پـه وانـندگان بگشـيت وشـه آوان جسـت بکنـت، رنـدا شـه سـئ واندگان بلوٹيت که په رون چيزيکه ديما شه جستان اوشـکتگنت پـه بـرزين تـواري بگشنت.

واننډگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختئ ديما به کتابچهان بلکنت.

- دو وانندگ په رون اي سبخا په برزين تواري بوانيت.

- شه هرباري يک وانندگي چيزيکه په نام وآيي ڈولاني باروا اشکته په دگران بگشيت.

- وانندگ اوشکتگين مطلبئ باروا جستاني پسوا بگشنت.

- سئ وانندگ په رون چيزيکه ديماشه جستان اوشکته په برزين تواري بگشيت.

شه وت کنگ:

عزتمندين معلم په ايشي که مالوم بکنت که واندگ سبخا په شري زرتگنت اگه نـه شه آوان جست کنت که:

- به بلوچيي زوانا نرين و مادگين شه ناماني ديما چون زانتگه بيت؟
- نام شه جنسئ ديما چنت وڑا انت؟

همي راز کسانين مطلبي په واندگانی نمشته کرتنا گشتگ بيت کـه آوانـي نمشته کرتنئ وس وواک روش بيت.

گسويين کار:

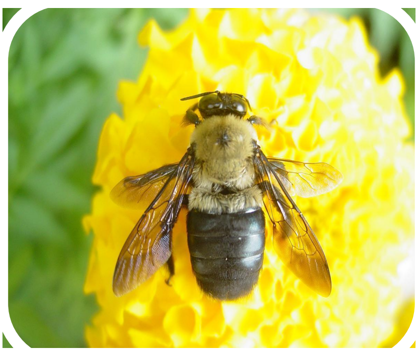
ای سبخا به وتي کتابچهان بلکت وشه برکنت.

شهتیءَ گودر

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخی مانا گشتگ بکننت.
- شهتیءَ گودرا درست کننت و ساتتنی بزاننت.

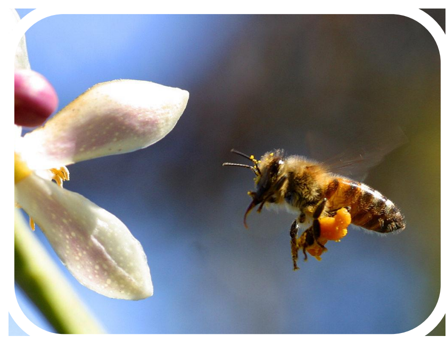

جُست:

١. چنت رازی گودرا درسته کنت؟
٢. شهتیءَ گودر چه پیدگ و کټی دارنت؟
٣. شهتیءَ گودر چونین نظمي دارنت؟
٤. به شهتیءَ گودریءَ کهولیءَ تها چنت رازیءَ گودر دیستگه بیت؟
٥. شميءَ هلکا کسی شهتیءَ گودره ساتیت؟

گودر بالدارین جانداری انت، بازسکّ تلوسیت و په وت خوت و ورگی مچه کنت گودر چنتی ډول انت، یکّ رندیش ټوانت که گوکّ گودر شنتش و آسهورانت وزر دین کشکّ وتی میان سرینا دارنت، ایش اگه شهتیءَ گودر که تر می نز کارنت گیریش بیاینت گرنت و وتی جلا برنت و اودناورنتش، ای گودر مردما نکه جننت و په وت کونډ سندنت، آ وتی نیپا دا دیوالانی تها یا که ډگاری تها در ه گیجنت، ایش اگه گون دگه زندگ جانی نکی کپتنت، سندنتش، ایشانی نیش به

دمیش و جور که به دمیش انت شه هم نیشی راها چو سوچنی جای را که بچڑیننت به زندگ جانی تها پتر یننت.
دگه رندیش کسان انت و کار کنوك و زحمتکش که شهتیٔ گودر شه همیشانی ۂولا یکی انت.
شهتیٔ گودر دایم و په باز ترندی هر نیمگی گردوك انت، پهل و چمندانا پتھوك انت، هر هندی که پهلی بگندنت و بزاننت که تیرمی داریت و وشین بوی و اوندانت بس سری جُکنت و شیر گیش یا تیر میش چوشنت و برنت مان و تی جلی تها ریچنت.
شهتیٔ گودر شه نیوگانی تیرمیان هم نزه کا رنت مگه وترا پاك ساتنت و لتاڑ نکننت، اگه گجام گودری وترا پاك مه ساتیت پادگی یا بانزلی کچٹ بیت، درگتی که وتی نیپادا بیرگردیت، پیره دار آیرا ازم نه دنت که کندویی تها پتریت، ای گودر خاصین نظمی دارنت، ایشانی نیاما گسیٔ کار بار و چانٹ انت، یک گروپی سرمچارانت، دگه گروپی گسیٔ کارا نا کننت و ملکه به سریش چاره وارت و شه کارانش چاری گریه کنت.

هوا که باز سرد بیت یا که باز گرم، اولسرا دره نه بنت و دوهمی رونا یانی گرمین وهد ه مچی بید ملکه و پیره داران دره بنت و جلی دپا کولتو بنت. زمستانیٔ رو چا که گرما شه هشت درجه برزتر بروت دره بنت و کاسی ۲۰ کیلومترا دور شه وتی جلا په تر میباگر دنت. شهتیٔ گودر جکانی پلانا که تیرمی باز دارنت دوست دارنت.
شهتیٔ گودر شه پلی که تیر مییش تهل انت یا گندگین بو دار انت جیینت ووترا دور کشنت شه ایشی زانتگه بیت که آ گندگین بوا وش نه دارنت. شهتیٔ گودر تیرمیی که په وت پسان کنت هما پیرا په ته هم پیروزو داریت یا نی انچو نه انت که جوانین و بودین بی غیشین تیر میبا نا په وت چیر بدنت و بدلینانا په دگران بلیت.
ایش په مشما مزنین مالوماتی انت،نشانه دنت که ای کسانین جاندار که اما آیرا شهتیٔ گودر ه شن به وتی زندگیا، جوانین نظمی واوند انت. ناهودگ و ویلین تچ و تاگی نه دارنت که شه آیی گندگین آسر ونتیجی مانیت بلکین به مچین باران په دلگوش چارنت.
شهتیٔ گودر اقتصادیین مزنین کٹی دارنت، خرجش کم انت و کٹش باز و رودینگش هم آسان انت، پکت آهن و لٹیین صندوخی کار دارنت و په جلی جوڑ کنگا نیپا دوکمی موم، گودرانی کهولانی گیشینگ هم سکین و ٹوبین کاری نه انت، صندوخیٔ تها جلانا گیش کننت و سالیٔ تها یک وار کهولا نیمگ کرته و جلانا دو صندوخی تها کلنت یا نی یک صندوخی را دو صندوخ جوڑه کننت آصندوخی که ملکه داشتگ مه بیت دگه شه وتی نیاما یکی را گچین کرته، ملکه جوڑ کننت، ملکه شه دگه گودران مسترانت و تانکا همی ملکه انت که آمورگ دنت که باز چوکو بو ته

ورندا شه تہو بوهگا گودر بنت، وهده که جل شه تیرمیا پر بوتنت گودرانی رودینوك آوانا گون دستگاها شه جلانی تها کشنت و پدا شه هورك کنگا پدوارگ به جاگه کلنت و مچ کرتگین تیر میانا ساپ کننت و گهان ورنت یا بها کننت و په گودرانی زمستانی خر جا بوره تهی ریچنت، پرچی که گودر تانکا وشی ورنت و بس.

ایشا باید انت مه شموشن که شهتیٔ گودر دیر وهده انت که شه بنیاد مانی نیمگا درست بوتگنت و شهتیٔ مزگ و خوند و کتہا شریا زاننت، چنت وخت پیسراشه مصری فرعونیٔ گوریٔ تها شهت و دی بوت که ته انون هم ای شهتیٔ رنگ و تام بدل نبوتت.
به عربیین ملکان هم دیم شه اسلاما شهتیٔ گودر ساتتگ و رود ینتگه بوت و اسلام هم سوگه کرته که شه گودری وشین شربتا په علاج ودرمان کنگا کتہ بزورت، ای گودر چو بنیادمانیا کهول دارنت و شهتیٔ گودریٔ کهولیٔ تها سیٔ تبکه یا سیٔ وڑی گودر دیستگه بیت.
١- ملکه، یك دانگ.
٢- نرین گودر – ١٠٠ تا ١٠٠٠ دانگ.
٣- کارگر که شه هزارا گپته تا چنت هزارا اشمارش رسیت.
اولی مادگینی، سومی هم نزینك مادگا انت، پرچی که آ گون مادگا لوڑنه بنت، گودر نزینك ١٥٠ ملیون سال دیمترا ودی بوتگیت که سرا هر گجامی تانکا ات و په وت جتاین جلی داشت.
شهتیٔ گودر چنتی ڈول انت، وتی کندوی تها په وتی براس و گهاران شهت کلنت، شهتیٔ گودر ٣ چم داریت همی وڑا انتنی داریت که گون آیی مدتا دگرانا په جا کاریت، تچکین سنتی داریت که گون آیی شه پلانی تها شهت نزه کاریت و کندویی تها برته هورك کنت.
شهتیٔ گودر ٤ بال داریت و شش پاد، نرین گودر کمی شه کاریان ڈك ترانت، ای گودریٔ سریا دو ڈك انت که شه آوان آپی چو شیریا دره جنت. گودریٔ پہلی چیرا ٤ جپت ڈك انت که شه آوان ٣ جپت موم جوڑ کننت، همی وڑا به گودریٔ پہلا چنت جپت ڈك دگرانت که گون آوانی کمکا گودر بوا زانت، پہلی چیرا ٣ جپت ڈك که چوکیسگی انت په وتی جلان داریت که تهی انت و روتنکیٔ جاگه انت.
کاریین گودر کمی شه شهتیٔ نرین گودرا کستر انت. مان هندوستانا شهتیٔ انچین گودری ودیه بیت که مزن انت ووتی جلا زولانی تها جوڑه کننت و دایم لہو بار دارنت و وتی جلا به درختانی شاخلوك و باشلوکانی چیرا بندنت.

شهتئ گودرانا به شاران به کندوانی تها رودیننت که زوت ھو بنت، جوان بوکرتگ بکننت، شهت دارین پلانا شریبا پچا بیارنت، نادُرایی دیما بسگنت و چوکو باز بدینت.

شهتئ گودر چنت ڈول دارنت که ایتالیایی، ققفازی، هندی و وسطی اروپای شهتئ گودر جهان ڈاه انت و نام و تواریش برزانت.

شهتئ گودر لولوک جننت، کیتگ جننت و یک وڑی کرم هم انت که مومانش وارت.

بنیادم که شهتئ گودرئ کٹ و پایدگا دیستنت، چن و لانچ کرتنت که آوانا هیلو بکننت، پمیشا په آوان کندو جوڑ کرتنت تا که شه آوان شرین کٹ و پایدگی بگرنت، نون په شهتئ در کنگ و ساپ کنگا، نوکین دیما شتگین گران کیمتین ماشین جوڑ کرتگنت.

به امئ وطنا گودرانی رودینوک، سالئ تها چنت جاگه آوانا لڈو باره دینت. لوارا که هوا گرم انت، پل و ترمیی بتگ کمتر انت، آوانا به سردین جاگها برنت، همودا که پل بازانت. مخسد شه ای کارا دو چیز انت یکی ایش که بازین گرمی سریش ناوڑین اثری نه کنت، دوهم ایش که شهت وتیرمیی گیشتر نزکارنت و زمستانا به گرمین جاگهان برنتش تا که شه سردیبا پا زاب مه بنت و هم شه روچی نیمگا که هوا گرم بیت ڈنا پر کرته و په وت شهت وتیرمی نز آرنت تا که خرجش کمتر بیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* واندگاني گسويين كارا بچاريت، سوگه وراهشوني بكنت، شه لهتين واندگا نام و آيي ڈولانا سوج بكنت كه مالوم بيت كه سبخاشه بركرتگنت اگه نه.

* په تياريي گرگ و واندگاني پكرئ نزآورتنا ديماشه سبخا شه آوان سكين ديوكين جستانا كه به سبخئ برزگا آتگنت سوج بكنت.

* سبخا په برزين تواري بوانيت.

* نوكين گالانا گون مانايش به تختئ ديما نمشته بكنت.

* كسانين مطلبي په واندگاني اوشكتنا بگشيت، شه آوان اي مطلبئ باروا جست بكنت و شه سئ واندگا بلوٹيت كه چيزيكه ديما شه جستان اوشكتگنت په رون شه بر په برزين تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- دو واننده‌گ په رون اي سبخا په برزین تواري بوانیت.
- واننده‌گ سئ بار بنت و گون وت په شهتئ گودرئ باورا هبر بدینت.
- شه هرباري یک وانندگي چیزیکه په شهتئ گودرئ باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- واننده‌گ هما مطلبا که معلم په آوان گشته په شري اوشکتگنت، سوجاني جوابا بدینت وسئ واننده‌گ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په ایشي که شه وت بکنت که واننده‌گ سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان لهتین جسته کنت، جستاني پسوا کوشکنت و به پسوي پوره کنگاگون وانندگان مدته کنت.

گسویین کار:

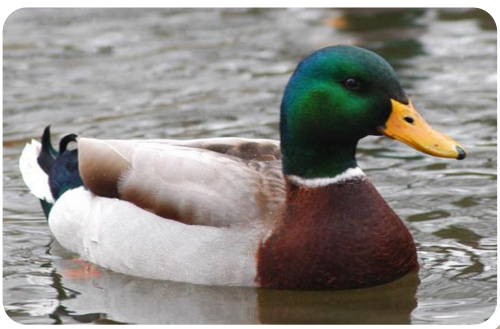
په شهتئ گودرئ پایدگ و کتهئ باروا نبشتانکي که شه پنچ کشکا کم مه بیت بلکت.

مالانی پیدگ

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا گشتگ کننت.
- گسویین مالئ پیدگ و کتّا بزاننت.

جُست:

۱. گسویین مال گجام انت؟
۲. گسویین چنت مالئ ناما گپتگه کنت؟
۳. گسویین مالانی ساتتنئ پیدگ و کتّ چی انت؟
٤. آوهدان که انگته مال و حیوان هیل نه بوتنت شه آوان چون کتّ گپتگه بوت؟

بنیادم هزاران سال دیما، یانی وهده که مال و حیوان انگته هیلو نبوته تنت، گون آوان سرو کار داشتنت و آوانا شکاره کرتنت و گوشتیش وارتنت و شه پوستیش کتّ گپتنت، هر

چنکس که وترا گون مدنیتا نزینک کرته و کشارگرییا بنا کرتنت به پهنا دئ پـه حیوانـانی هیل دیگا هم چن ولانچ کرتنت تا که سوبین بوتنت.
نون مردم مُرگانا چو:
آپی مرگ، بت، اوروسی و گسویین مرگانا گسی دپارودیننت.
آییکه وس وواکی کشیت، دور تر شه لوگـا مـزنین فـارم جـوڑ کنـت و آوانـی گوشـت و آمورگا بها کنت، خاص گسویین مرگئ رودینگ و سـاتتن داب انـت، مروچـی کـم انـت چشین گسی و خاص مان الك و دیهان کـه چنـت دانـگ مـرگ پـه وت مـه سـاتیت کـه آوانی لاپ شه گسی ریچوکان هم سیره بیت.

رنـدا شـه مرگـا، گسـی دپـا گیشـتر مـریین بزوگوک دیستگه بیـت و بیـد شـه آوان پـه وتی سواری و باری برگا، اسپ، حر وغـاتره ساتنت.
اشتر پدا شه پسا گیشتر رودینتگه بیت، مـردم بـگ دارنـت و پـه آوانـی سـاتتن و چـاریی گرگا بگجت گرنت، اشتر گیابانئ مالـل انـت، اشتر دیر آپ وارت و بی آپیی دیما سگیت، اشترا آنکس نه دوشنت تانکا په وتی ورگـا و خاص آکسی شه اشتری شیرا گیشتر کتِه گیت که پـه عـلاج ودرمانـا اڑ بیـت، گیشـتر شـه اشتریٔ گوشت و پشما کته گرنت.
بیدی ایشان گیابانیین مال چو: آهو، کـوهیین پـس و بـز بـه افغانسـتانئ بـرزین کوهسـتگین جاگه و هندان باز انت، که باید انت په آوانـی پـه شـریین جـل و جـاه بـوتن و سـاتتنا امـا مچین کوشست و تلواسگ بکنن، که پـه شـری ساتتگ بنت و اشمارش گیش بیت. به وطنئ آپسرین سیم و دمگ و اشکن و نیـزاران راز رازئ بـالئ مـرگ چـو: آپیـین بـت لگـو، کمو، چور، سبز گردن و دگه بـاز انـت کـه آوانــی ســاتتن هــم بــاز کتِـوک انــت.

گسئ دپا مالئ ساتتن چنتی کٹ داریت و کهولی پیه و هستیا برزه بارت شه مالئ گوشت، شیر، روگن، پشم و موداکٹ گپتگه بیت،

مرگئ گوشت، آمورگ و پر مردمی دردا ورنت و شه آوان باز کٹ گپتگه بیت .

ناکو گاجیان جوانین شیریین پس داریت، پسی سالئ تها دو وار زنک کننت، دوگشت بهار وتیر ماها. آوانی پشمانا چنت، بانوکی پشمانا ریسیت، رنگ کنت، تونی ایره کنت و چیر گیج و تکی گوپیت و هم بیر دوك و لیپ و چیر سری جوړ کنت، پسانا دو شنت، تاجگ و بستگی ورنت، روگینی گرنت و اروت هم کننت. بید ایشی شه مالانی گوشتا هم باز ورنت.مالدار سالئ تها لهتینش کشنت، ونډیه کننت و وت هم ورنت، لهتینش باه کننت ووتی زندئ دگه اړو ضرورتا نا پوره کننت.

بهارا به مارگوی پټا بالابنت، پرچی که گون اورانی گوارگا، پټ سبز و شا بید بیت. لوارا وترا به آپسرا نزینک کننت یا نی رودانی دامون و اشکینی کرو دامونا وتی گیدانا جکه کننت که مالانی دوار، آپسر و چرگجاه گون وت نزینک انت.

هلکئ نندوك گوك هم دارنت که په آوان گوك چارین گرنت، گوك چارین تارینسرا گوکانا نز آورتگ و په چراگا دور دستا بارت و بیگاهی پداهلکا کاریتش وهر گوکی سراماهی تها وتی مُزا گیت.

په ایشی که امئ هموطن په شری مال ساتتگ بکننت شه دولتی نیمگا به کشارگریی کارانی پانادا به مالداری و مالانی جوانین ساتتنا هم په شری دلگوش بوته و په مالداریی ود و دیما روگا هم کټوکین گام گیج تسر بوته و بینت و به وطنئ گیشترکی ولایتان په مالانی په شریین ساتتن و نا دراییانی علاج کرتنا دپتر جوړ بوته که باز کټوکین تچ و تاگانا تسره کننت.

ایش پد درا انت که نه تانکا شه مالانی گوشت، پشم و مودا پایدگ زورنت، بلکین شه آوانی امبارا هم مزنین پایدگی زرتگه بیت. هما ڈگاری که هر ساله کش بوته و سک بیت، په نرم کنگ و غُچاغ کنگئ مالئ امبار دینت، خاص سبست، پیماز، تماك و جواکه زوت برتگ بیت.

اگه مالداری گیشتر بیت، مردم آوانی دُرایی و علاجئ سرا گیش تر دلگوش بنت، په آوان دُراجا و کلینیك هڈ کننت و نادُرایی وهده په علاج کنگا همو دا برنت،گهترین برو کتی شه آوان به دستا کیت. مال اگه علاج مبیت دگه بازین نادُرایی که حیوان و انسانئ یگجا انت، زوتی مردما گیت و بازش کشوك هم انت چو: هُوکانی کولگ، مُرگانی کولگ و دگه.

شه ایشی که مردم مالداریا گیش کنان انت، آوانی زاتئ بد لاینگی پکرا هم انت، کوشست دارنت که تومیش گهتر و گهتر بکننت، چیدگئ پیما گشتگه کنن که انچین پس و بُزانت که پشم و مودش بازانت، سالئ تها دوچین دینت و گُنجش هم کم ا نت یا که انچین مال است که زوتی رودیت و گوشتی بازانت و یا که دگه وڑئ که شیر و آپی گیشتر انت، یا که دگه نیمونگی زنك و بر زوت زوت و هرواری چوچگش بازانت.

به امئ عزیزین وطنا، نون ماهیی رودینگ هم رواج ودی کرتگیت که کُرم سندنت و تچوکین آپاتهی راه دینت ساتنت و شه گوشتیش کته گرنت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگاني پکرئ نزآورتنا دیما شه سبخا شه آوان لهتین جستانا که به سبخئ برزگاآتگنت سوج بکنت.

* سبخا په برزین تواري بوانیت.

* نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته بکنت.

* کسانین مطلبي په واندگاني اوشکتنا بگشیت، شه آوان اي مطلبئ باروا سوج بکنت و شه سئ واندگا بلوتیت که په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچها بلکنت.
- دو وانندگ په رون اي سبخا په برزین تواري بوانیت.
- وانندگ سئ بار بنت و گون وت په گسویین مالاني باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک وانندگي چیزیکه په گسویین مالاني باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- وانندگ هما مطلبا که معلم صاحب په آوان گشته په شري اوشکیتگنت، جستاني پسوا بدینت.
- سئ وانندگ چیزیکه دیما شه جستان اوشکته شه بر په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت که:

- کئ گسویین مالاني پایدگ و کتهٔ باروا هبر داتگه کنت؟
- گجام یکین شه شما گون گسویین مالاني ساتنا دلچسپي داریت؟

همي راز لهتین جمله شیت که بلکنت و لکتنئ مهارتا پرواك بکننت.

گسویین کار:

په گسویین مالاني پایدگ و کتهٔ باروا نمشتانکي بلکت که شه پنچ کشکا کستر مه بیت.

ماس

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا به وتی زوانا گشتگ بکننت.
- ماسئ کدرا بزاننت.

جُست:

۱. آ که امئ سرا باز حکّ داریت و کدری بازانت کئ انت؟
۲. خداوند(ج) ماسا چنکس کدرئ واوند کرته؟
۳. به زندا اولی معلم کئ انت؟
٤. کئ زاگا راه روگا هیله دنت؟

یکی شه باز کیمتیین دانگان که بی دروورانت، ماس انت، خداوند(ج) آیرا ودی کرت تا که بنیادمانی نبیرگ مان جهانا مانیت و شه دگه سونی زاگاناگون وطنپالیی جذبگ و جوش برودینیت که آوان گون ای جذبگ و مارشتا تهوبنت که په ماسیین وطنا وترا ندر کرته و په ملکئ دیمری ودیمپا نیبا ژند نه بوهگیین گام چست بکننت.

ماس شپ و نیم نداریت، هر و هده که زاگ بگریت، واب بیت اگه آگاه، ژند بیت اگه آسودگ، دُرابیت یا که نادُرا، سیر بیت یا که گشنگ، کسانین زاگا په باز دلگوش و دلسوچی ساتیت و سرو پاسرئ گیت.

اگه ماس هرچونین کاری به دیما داشتگ بیت و هرچون دست گـټ و مشکول بیت نه لوټیت و پیرزو و رواداری نه داریت که آیی اولاد گون سکی و پازابیا دیم په دیم بیت.
پمیشا خداوند(ج) ماسا راکدر کرته و جنتئ کلییا دستئ داتگیت و اگه ماس زاگا بهیل مه کنت آیی دیما جنتئ در بستگیت.

ماس په وتی زاگا نازینك و هالو و جی و جان شیت و وش وش آیرا هبر داتن و راه شوتنا هیله دنت.ماس وتی پُسگئ باز نزیکین غمخور و اولی معلم انت، آیرا ساتیت شیره دنت،رودینیت، وگون بازچیزان موتگ و مزنه کنت .
ماس زاگا که روگاهیل نه انت، دستیه گیت و کرار کرار، گون آیی پادوك پادوك دیماییه روت، زاگ که ناسرپدانت اگه آچشی نزینکا روت، ماس شه ترسا که مه سوچیت، سرئ کوکاره کنت پدوی بئ ووترا زوتی آییا رسینیت و شه آچا دوریه کنت یا که اگه کورچاهی نزینکا بروت به جیگ وترا آییا رسینیت وشه خطرا رکاینیتی.
ماس وتی چم روکا که آیی زاگ بیت، سک دوست داریت، شپا کمتره و سپیت و چراگئ روشنیا شه یك سونی آیرا جونټه دنت و شه دگه نیمگی په آیی شئیر وانیت و پُچه دوچیت و جامگئ زنچك و آستونکئ دپ و جامگئ کئر و شلواری دپی جوانین پل پرینته و جوان ډیل و ډالیه کنت.اگه زاگ نادُرا یا کموړوی ناساز بوت، دستی چنت رازئ حکیمی په آیی کنت، داکتر و دوای پکرئ بیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* واندگاني گسویین کارا چاریت، آوانا سوگه و راهشونیه کنت.
* په واندگاني پکرئ نزآورتنا شه آوان سکین دیوکین جستانا که به سبخئ برزگا آتگنت سوجه کنت.
* سبخا په برزین تواري وانیت.
* نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته کنت.
* په واندگانی اوشکتنا کسانین مطلبي شیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جسته کنت، شه سئ واندگا لوټیت که چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت یکواردگه شه بر په برزین تواري بگشنت.

واندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ په رون اي سبخا په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په ماسئ باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک واندگي چیزیکه په ماسئ باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- واندگ که مطلبا شه وتي معلما په شري اوشکتگنت، جستاني پسوا بدینت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته یکوار دگه شه بر په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ په ماسئ کدرئ باروا هبر داتگه کنت؟
- اگه ماس وتي زاگا بهیل مه کنت چونه بیت؟

همي راز په واندگاني لکتنئ واکئ گیش کنگا په آوان لهتین جمله شیت.

گسویین کار:

په ماسئ کدرئ باروا کسانین نمشتانکي بلکیت که شه پنچ کشکا کستر مه بیت.

ضمیر و آیی ڈول

مخسد:

- واندگ ضمیرو آیي ڈولانا بزاننت.
- واندگ به جملان ضمیرانا ودي کرتگ بکننت.
- واندگ ضمیرئ حالتانا درست کننت.

جُست:

۱- ضمیرچیوا شنت؟
۲- ضمیرچنت ڈول داریت؟
۳- ضمیرئ حالت چنت انت؟

ضمیر هما گال انت که نامئ جاگها آورتگه بیت و شه نـامئ پـدوارگین گشـگا دیمگیریـه کنت.

چو: بیبرگ آت. آ منا گشت که باندا شارا روت، ادا "آ" ضمیر انت که بیبرگي نامئ جاگها آتگیت.

آدگه ضمیر ایش انت:

مفرد: من، ته، آ، منا،ترا، آیرا، مني، تي، آیي.

جمع:اما، شما، آ یا آوان، امارا، شمارا، آوانا، امئ، شمئ، آواني.

چیدگ ودرور:

مني دل شه تي هبرا بازوش بوت، شه تي اي هبرا مني دل باگ باگه بیت، مروچي که شما گون من اي مدتا کرتت چیزي که شه منی وسابیت کنین. که ادنا مني، شمئ شما،تي و امئ ضمیر انت.

ضميرئ حالت:

په ایشي که ضمیرنامئ جاگها کاینت، دگه هما نامئ حالتا گرنت. چو: فاعل یا کنوکین حالت، مفعولین حالت، مضاف الیه ین حالت:

۱- کنوکین حالت: من، ته، شما، آ، آوان.

۲- مفعولین حالت : منا، امارا، تر ا، شمارا، آیرا، آوانا.

۳- مضاف الیه ین حالت: مني، امئ یا مئ، تهي یا تي، شمئ، آیي، آواني.

نمونگ وچیدگ:

تانکا (مفرد)	**بازین(جمع)**
۱ – من گشتگون	اما گشتگن
ته گشتگئ	شماگشتگت
آ گشتگیت	آوان گشتگنت
۲- مناگشتگیت	امارا گشتگیت
تراگشتگیت	شمارا گشتگیت
آیرا گشتگیت	آوانا گشتگیت
۳- مني کتاب	امئ یا مئ کتاب
تي کتاب	شمئ کتاب
آیي کتاب	آواني کتاب

ضمیرئ ڈول

ضمیر سئ ڈول داریت:

- شخصي

-اشاره

- لوڑ(مشترک)

شخصیین ضمیر هما انت که شه سئ مردما(گشوک، اوشکنوک و غایبا) یکي را درا کنت، من تراگشین، ته مني هبرا منئ اگه نه؟ که ادا من گشوک و ته اوشکنوک انت.

	مفرد	جمع
گشوکئ ضمیر :	من	اما
اوشکنوکي ضمیر:	ته	شما
غایبئ ضمیر:	آ	آوان

شخصیین ضمیر دو ڈول انت : لچتگ، جتا.

لچتگین ضمیر هما انت که گون وتي دیمترئ فعلا هور (یگجا) کیت و تانکا گشتگه نه بیت، چـو:

	مفرد	**جمع**
گشوک	**دین (ین ضمیر)**	**رون (ون ضمیر)**
اوشکنوک	روي (ي رر)	ریت (یت رر)
غایب	روت (ت رر)	رونت (نت رر)

جتاین ضمیر هما انت که گون گالي یگجا نه بیت بلکین جتا شه وت ماناي داریت، **چو:**

	مفرد	**جمع**
گشوک	من	اما
اوشکنوک	ته	شما
غایب	آ	آوان

معلمئ تچ وتاگ :

* په وانندگاني پکرئ نزآورتنا دیماشه سبخا شه آوان لهتین سکین دیـوکین جسـتانا که به سبخئ برزگا آتگنت سوج بکنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته بکنت.
* په وانندگاني اوشکتنا کسانین مطلبي بگشیت، شه آوان مطلبئ باروا سـوج بکنـت، شه سئ واندگا بلوټیت چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت یکـوار دگـه شـه بـر پـه برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ و تاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به کتابچهان بلکنت.
- دو واننده‌گ سبخا په رون په برزین تواري بوانیت.
- واننده‌گ سئ بار بنت و گون وت په ضمیر وآیي ڈولاني باروا هبر بدینت.
- شه هر باري یک وانندگي چیزیکه په ضمیرئ باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- هما مطلبئ باروا جستاني پسوا بدینت که شه وتي معلما اوشکتگنت.
- سئ واننده‌گ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته یکوار دگه شه بر په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه جسته کنت.

- کئ ضمیرا تعریف کرتگه کنت؟
- ضمیر چنت ڈول انت؟

همي راز په وانندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله شیت.

گسویین کار:

اي سبخا به وتي کتابچهان بلکت وشه بر بکنت.

دوستی

مخسد:

- واندگ سبخا بواننت.
- سبخئ سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا به وتی زوانا گشتگ کننت.
- دوستیی کدرا بزاننت و دوستا درست کننت.

جُست:

١. دوستئ دارگ چه پیدگ و کتی داریت؟
٢. نا سرپدین دوست چه تاوانی داریت؟
٣. گون کئ دوستی جوان نه انت؟
٤. رندا شه شیواریا چه ضرور انت؟

دوستی گون بنیادمانی وشالی وگلا لوڑ انت، ایشا بزانت که دوستی گون هر کسا نه برازیت، شما اگه دوستیه کنت باید گون پو، سرپد و شیوارا بکنت، پرچی که گنوك وناسر پدی سیالداری بود ناك نه انت.

بیت که نا سرپدین دوست اگه جوانین کارئ کنگی نیتا هم داشتگ بیت تاوانی په ته گیشتر برسیت و ای کار شه آیی نازانتیابیت.

رندا شه شیوا ریا، پاچین پیشانی و جوانین خو،تب وعادتئ دارگ ضرور انت، چیا که اگه نا سر پدی بدین خویی سری ات، گهان په ته باك نداریت.

سری ایشی، بایدانت با خدابیت و گناهئ هول دلئ راه داشتگ بیت، پرچی آدلا که خدای ترُس جاگه داشتگ بیت سری باورانت.

گون ای پنچ کسا دوستی جوانین آسرو پای نه داریت و بنیادم باید انت وترا شه آوان دور بکشیت :

اول: شه دروگبرا که گون دروگئ گشگا خو گپتگیت.
دوم: ناسر پدیکه وتی پیدگئ نیتا بیت، په ته تاوان رسینیت، بیدی آیی که بزانت.
سوم: بخیل که باز نازرکین وهدئ ترا ویله کنت و وترا دور کشیت.
چهارم: بدنیت که وهدی ترا پادموشه کنت.
پنچم: حریص که ترا په کساینن چیزی بها کنت.
ایشا اول بسنجی که گون کئ دیوان بکنئ. اگه تهی مخسد علم انت یا که علم ودین انت و یا که دنیا انت، گڈان خوشخویی بلوتی، علم و پرهیزگاری بلوتی یا که سخاوت بلوتی.
ایشا بزان و سرپد بئ که مخلوك سئ رندا انت و سی دروشم دارنت:
لهتینی چو ورگا انت که شه دیمیش جستگ نکنی، لهتینی چو داروا انت که وهدیی ضرورت په آوان کپیت و لهتینی علت انت که هیچبر پر آوان مجبوریتی نداریئ، مگه لچوك انت که ترازوتی گرنت که په رکاینگی بازین وهدیی باید انت دارو بوریئ، گڈ سرا گون کسی گپ وتران بیت که شه آیی ترا کتهی برسیت یا که شه ته آیرا.

معلمئ تچ وتاگ:

* واندگاني گسويين كارا بچاريت، شه لهتينا ضمير و آيي ڈولاني باروا سوج بكنت.
* په واندگاني پكرئ نزآورتنابه صنفا ديماشه سبخاشه واندگان لهتين سكين ديوكين جست بكنت.
* نوكين سبخا په برزين تواري بوانيت، دوستيئ پايدگ و كتهئ باروا واندگانا مالومات بدنت. نوكين گالانا گون مانايش به تختئ ديما نمشته بكنت.
* په واندگاني اوشكتنا مطلبي بگشيت، شه آوان مطلبئ باروا جست بكنت، شه سئ واندگا بلوټيت كه جستاني پسوا بگشنت.

واندگاني تچ و تاگ :

- رندا شه گسويين کارئ نشان داتنا، جستانا بشکننت و به پسواني فکرا بنت.
- سبخا بشکننت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختها به کتابچها بلکنت.
- دو واندگ په رون نوکين سبخا په برزين تواري بوانيت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په دوستيئ باروا هبر بدينت.
- شه هرباري يک واندگي چيزيکه په دوستيئ باروا اوشکته په دگران په برزين تواري بگشيت.
- واندگ هما مطلبي باروا جستاني پسوا بگشنت که ديماشه معلم صاحبا اوشکتگنت.
- سئ واندگ په رون چيزيکه ديما شه جستان اوشکته يکواردگه شه بر په برزين تواري بگشيت.

شه وت کنگ:

عزتمندين معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارين اي سبخا په شري هيل زرتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.

- کئ دوستيي باروا هبرداتگه کنت؟
- يک صنفئ واندگ گون وت چونين دوستيي دارنت؟

همي راز په واندگاني لکتنئ مهارتئ گيش کنگا په آوان چنت جمله بگشيت.

گسويين کار:

گون دوستا دوستيا مه بر، بري سرگالا نمشتانکي بلکت که شه پنچ کشکاکستر مه بيت.

جوانیی آسر

مخسد:

- واندگ سبخا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا گشتگ بکننت.
- جوانین کرداریٔ کدرا بزاننت.
- گون جوانین کردارا خوبگرنت.

جُست:

۱- جوانین کرداریٔ بارواکیٔ هبر داتگه کنت؟
۲- گون جوانین کردارا خوگپتن چونین پای داریت؟
٤- چنت کارا بگشت که به آوان جواني انت؟

جواني و جوانین سلوک شه بنیادمانی برزین صفتان ا نت که به مردمانی میانجینا مهر ومحبت ودیه کنت، مهر و محبت تپاك و یکویی به میانجینا کاریت و وهدی که به مردمانی میانجینا تپاك و یکویی بیت شرین رساك و جاور و حالتی په زندگیی گهبودیا بریبره بیت.

بنیادم باید انت به هرکار و کردی وتی و دگرانی پیدگ و کتا به چمئ چیرا بگیت و بزانت که وت پسندی و وترا لوتن و دگرانا شه هوشا برتن و بی هوش کرتن جوانین آسر و نتیجی نه داریت.

مشما مچین زانن که بنیادم سماجیین زندگیی واوند انت و هرگجامی کارو کردبه دگرانی سرا اثره کنت. اگه یکی زبرین کاری تسره کنت. آدگه هم وتی تچ و تاگانا رازی دیما برنت که په مچانی پیدگ و کتا بیت.

اگه یک ملک و وطنی مردم، په سدک و راستی و یکویی و شور وسلا وتی کارانا دیما برنت و گون وت په شری اوستاتن ونشتن بدارنت وتی باز سکیانا په آسانی حلاینتگه کننت و هیچ رازی سد و پونگی آوانی راهئ دیما گپتگه نه کنت وایش بازبر انت که مردم مدام جوان بیت و جوانین و نیکین کرداری بداریت.

جوانین مردم که جوانین ونیکین کردار داشتگ بیت چیه کنت؟

به پت و گیا بانان چاهی سندیت، سطلی را دسگی بندیت و اودنا کلیت تاکه تونگی آپ بوارت، دست و دیمی بشو دیت،کسی وضو بکنت و نمازی بوانیت شه ای چاهئ آپا نه تانکا مردمئ تنه پروشیت بلکین مالی را آپ دینت، درچک و سبزگی آپه وارت، مُرگ و دگه پروکی آپه وارت و دگه.

دگری راگندئ که جاگهی در چکی کُرم کنت، ای درچک ئوبیت و سایگ کنت، واوندي نیوگئ وارت و شه نیو گئ دگراناهم داد و دهشت کنت،گرمانا راهگوزی سایگئ و تی ژندیاکشیت یا پس وبُزی او د نا سایگ گیت که ایش وت بازجوانین کرداری انت.

کسی را گندی خیرئ کارکنت، جوی سندیت که به تهی آپ بتچیت و مال ومُرگ و انسان شه آیی کت گرنت و آیی جندئ کشت و کشارانی آپئ اهم بوجتگه بیت.

مردی راگندئ که چهار راهئ سراگدانی جک کرته و مساپر و گشنگا نا پاری خدا نان و آپ کنت، ایش دگه نیکین عملی.

باخیرین مردی مسیتی بندیت تا که مردم اوداشته و عبادت بکننت. دل سوچی مزنین جوی سراپُلی جوړه کنت تاکه مردم و حیوان شه سری بگو زنت یاکه دُرایی کلینکی جوړه کنت که نادُراشته و علاج بنت، دگه بنده خدا مدرسه جوړکنت و

مردُمانا اودنا تعلیم دنت، نمشتئ کیشکا هیلش دنت تا که شه دین و دنیای هبران زوت تر وجوانتر سهی بنت که ایش وت نیکین عملی انت.
ایش مچین جاگهان داب انت که مزنین کسانانی سرا ایراد گرنت. وړی ته ای کارا خراب کرتی! پس زاگانی سرا و معلم هم واندگانی کمیبا درشان کننت. ایش باز نیکین کرداری انت که اگه پس دیمئ ویلین دودا بلیت،وتی کمیبا به وتی زاگانی دیما یات بکنت، معلم واندگانی دیما اگه کمبودی وتی جا ناگندیت منیت ووتی سرا ایرا دبگیت و چوش نیکین کرداری را رواج بدینت که ای وړا زاگ و مکتبی شه وتی مزن و سر براهان حقیقتا یات بگرنت.باید اما مچی وترا شه در وگبری و تهمتی جنگا الاس بکنن ووتی گناها په دروگ به دگری بڼا تپو مه کنن.
باید انت مزن مدام په گونڼین زاگان راهشون دیوک بنت و په پلامرزیا پلمه و نیمون جوړ مه کننت که جوان نه انت.
اگه کسی گون خوار و بزگین کهولی که په لنکه نانی درمنتگیت کمک کنت یا که یتیمی چمئ ارسانا پاک کنت، ایش وت نیکین کرداری انت که دگه مردم هم ایشا کرار کرار نیکین دابی رازا مننت و تسره کننت.
اگه بیبرگ مریدی دستا که چمیه نه گندنت، گیت وشه سړکئ ایشکا آدگه دستا گوازینیت و نیلیت که موتړی آیرا دیت وای وهده بیبرگی همراک، رحیم داد آیی ای نیکین کردارا چاریت وزوریتی و دگه جای که محتاجی را بگندیت ای کارا تسره کنت، وش وش نیک کرداری به هرجاه دابه بیت و یکیی جوانی په دگرا رسیت.
سلامئ پرینتن دگه جوانین کرداری که اسلامئ دین په آیی سوگه کنت ایشا بایدانت بزانن که خداوند(ج) هر کرداری بدلا دنت، اگه زبرین کاری کرتی، زبری گندی واگه بدین کارات بدلی بده گندی، نیکین عمل وجوانین کردار به اسلامئ دینا باز مهم انت پمیشا گندت که نیکین کردار به آسمانیین کتاب قرآن مجید باز واران به جتا جتاین شکل و ڊولی یات بوتگیت.
جوانین

کردار و ایمان چو درچکی شاخلوك وروتگانی پیما یکی آدگرا گون ربط دارنت اگه ریشگ شه چیرا ورگی وآپا نظم دنت دگه شاخلوك شه برزگا اکسیجنا کش کنت و په تیر، ریشگ و روتگارسینیت.
جوانین کرداریٔ مخسد بیدی خداوند(ج) رضا بایدانت دگه چیزی مه بیت. غرور، وت لوٹگ ومخلوکیٔ چمان حاك پاشك مه بیت.
جوانین کردار دور و تچکین پر زونگی که سری هروڑی ورگی نچین داتگ بوتگیت وکئری مزن وکسان، جن و مرد، شاه وگدا، سهور، اسپیت وسیاه، عرب و عجم نشتگنت و آ تاما ورنت.
دیمتراگشتن که ایمان وجوانین کردار شاخلوك و روتگ انت، درگتی که جوانین کردار گون ایمانا لوڑ بیت، ایمان گیشتر چُرخ جنت وجلایشت ودیه کنت و بینادم به وتی دین و دنیای زندگیا روشن و دورگنده بیت. گون دورگندیی پکر و خیالی دارگا مدام بنیادم تلواسگ و کوشسته کنت که به خیر و جوانیی راها بروت و انچین کرداری تسر مه کنت که باندیٔ روچا شومانی بکشیت.انچین مردم وتی پیدگا به دگرانی پیدگا گندنت و به ایشانی دیما وتی جندیٔ نپ و کٹ آنکس کدر نه داریت چوکه دگرانی داریت.
ایماندار وجوانین کرداریٔ مردم برزین جاگه و مقامی واوند انت. ایشا باید بزانن که وت پسندی و وت لوٹوکی جوانین کرداری نه انت. وت لوٹوك به نفس پرستیی تارمیٔ تها بُڈ گپته و انچو غرخه بیت که بیدی وت دگری را نه گندیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* وانندگاني گسويين كارا چاريت، سوگه و راهشونيه كنت.

* په وانندگاني پكرئ نزآورتنا ديماشه سبخئ بنابوتنا شه آوان هما جستانا سوجه كنت كه به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.

* سبخا په برزين تواري وانيت، وانندگانا گيشتر مالوماته دنت.

* سبخئ نوكين گالانا گون مانايش به تختئ ديما لكيت.

* په وانندگاني اوشكتنا كسانين مطلبي گشيت، مطلبئ باروا شه آوان جسته كنت، شه سئ وانندگا لوٹيت چيزيكه ديما شه جستان اوشكتگنت يكوار دگه شه بر په برزين تواري بگشنت.

وانندگاني تچ وتاگ:

- سبخا بشكننت و نوكين گالانا گون مانايش شه تختها به كتابچها بلكنت.

- دو وانندگ په رون سبخا په برزين تواري بوانيت.

- وانندگ سئ بار بنت و گون وت په جوانين كرداريئ باروا هبر بدينت.

- شه هرباري يكك وانندگي چيزيكه په جوانين كرداريئ باروا اوشكته په دگران بگشيت.

- وانندگ هما مطلبئ باروا جستاني پسوا بگشنت كه شه وتي معلما اوشكتگنت، رندا سئ وانندگ چيزيكه ديما شه جستان شه وتي معلما اوشكته شه بر په برزين تواري بگشنت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ جوانین کرداریٔ باروا هبر داتگه کنت؟

همي راز په واندگاني لکتنئ مهارتئ پرواك کرتنا په آوان لهتین جمله شیت که بلکنت بکننت، آواني نمشتهانا چاریت، سوگه وراهشونیه کنت.

گسویین کار:

په جوانین کرداریٔ باروا کسانین نمشتانکي بلکت که شه چارکشکا کستر مه بیت.

درگیجک

مخسد:

- واندگ سبخا بوانِنت.
- سکین گالانی مانابزانِنت.
- سبخئ ماناگشتگ بکننت.
- شه درگیجکی وڑو ڈول وکدراسی بنت.
- به وهده ووختئ به درگیجکا بار بزورنت.

جُست:

۱. افغانستانئ مخلوك گجام شورای باسکانا گچین کننت؟
۲. دموکراسیی بنیاد چی انت؟
۳. به ولایتان کاندیدانی پلامرز چیه لوٹنت؟
٤. مردم گون چیا وتی بنیادیین حکانی واجه بوتگه کنت؟

شه دموکراسیی بنیادیین حکان یکی درگیجگ انت، یک راجی باسك گون وتی ای حکئ کار مرز کنگا، به وتی سرنوشتی درگیجگا کوت و باره زورنت ووتی کوت گرگی ڈول و دروشما به ملکا درشان کننت.

گون درگیجگا استمان، چشین کسانا دیما آورته وگچین کننت که آوان گون وتی مردمان وشین سرودلی داشتگ بنت و په آوانی خذمتا سرین بستگ وچاړکه بنت نه ایش که وتی جندئ نپ و پیدگئ سرا پام داشتگ بنت.

ملکانی درگیجگ و گچین کاری، کموړوی یکی آدگراگون توپیر دارنت به ملکی، جمهوریین صدر راستام شه مردمانی نیمگا گچین بنت، پارلمانی باسک، ولایتیین شورا وولسوالیی شورا وهلکی شورا ایش مچی راستام گون مردمانی رای داتنا گچین بنت بیت که په یک مقامي چنت کاندید بینت آیی که شه مچان گیشتر رای گپت، سوب همایی زانتگه بیت. شورا کابینه ی با سکا نا گچینه کنت.

به ولایتان، امیت وار یا کاندیدانی پلا مرز وپشتیوانی کنوك تلوسنت که وتی دلئ کاندیدا سوبین بکننت و مخالپي پروش بدینت همی وړا کاندید چن ولانچ دارنت که به ولایتان و تی وس و تاثیرا باز بکننت، اگه راج دپتر هورت چاری بیت جوان مالومه بیت که مردم گون درگیجگا که دموکراسیی بنیاد زانتگه بیت وتی بنیادیین حکانی واجه و واوند بوتگه کننت وشه موك وملام، دزی و هول کنگ، سوگه و حکانی لگتموش کنگاالاس بنت.

معلمئ تچ وتاگ :

* واندگاني گسوین کارا بچاریت، سوگه و راهشوني بکنت.
* په واندگاني پکرئ نزآورتنا دیماشه سبخا هما جستاناکه به سبخئ برزگا نمشته انت شه آوان سوج بکنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت و وت هم واندگانا په درگیجگئ باروامالومات بدنت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیمانمشته بکنت.
* په واندگاني اوشکتنا مطلبي بگشیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت، شه سئ واندگا بلوټیت که چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچها بلکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په درگیجگئ باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک واندگي چیزیکه په درگیجگئ باروا اوشکته په دگران بگشیت.
- واندگ هماجستاني پسوا بدینت که په معلمئ گشتگ بوتگین مطلبئ بارواشه آوان بیت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواري بگشنت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په ایشي که شه وت بکنت که واندگ سبخا په شري زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ په درگیجگئ باروا هبر داتگه کنت؟
- به شمئ الکا به گوستگین درگیجگا کئ گیشتر رای برت؟

همي راز په واندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله گشتگ بیت.

گسویین کار:

درگیجگئ باروا کسانین نمشتانکي بلکت که شه چار کشکا کستر مه بیت.

مُخدرین چیزانی گندگین اثر

مخسد:

- واندگ سبخا بوانت.
- سکین گالانی مانا بزانت.
- شه مخدرین چیزانی گندگی و تاوا نا سی بنت.
- شه مخدرین چیزانی خو گرگا دوری کننت.

جُست:

۱. مخدرین مواد چه انت؟
۲. مخدرین چیزانی تاوان چه انت؟
۳. عملی کئ راگشنت، هلك و مردمانی تها کدری چون انت؟
٤. همایيکه که گون عملا خو گپته چونین زندگی داریت؟

مخدریین مواد چه انت؟

مخدریین مواد، نشیه آروک وبی سارکنوکین چیزانـت کـه اگـه بـاز کـار مـرز بنـت گڈان مجگئ بنجاهین جڑ و روتگانا ناخست کرته وچٹ شه کارا پریننت.

مخدریین چیزانی ناوڑین اولیین تاثیر ایش انت که بنیادمـا بیسـد و سـاره کنـت واگـه چنت وهده پد په پد کارمرز بیت گڈان مردم گون آیی خو بو گپته و عملیـه بیـت و به وهدی هرچون که بیت و ترا به آیی رسینیت و کراکرا وتـی اراده، اختیـار وواک و توکاشه دستا دنت، مخدریین چیزانی عملی به عملئ دیمـا صـبرو سـگگی وسـا نـه داریت و تلوسیت هر چون که بوتگیت باید انـت مـوادا کـار مـرز بکنـت. مخـدریین مواد، دو راز ودیه بنت:

۱- طبیعی، چوتریاک که شه کوکنارئ بتگا گپتگه بیت.

۲- مان لا براتورا جوڑه بیت چو: پوڈر، مورفین، کوکاین، کودین و دگه...

چیزی شه ای موادان په تبابتا کار مرزی داریت و چنت وڑی داروگـون آوان جـوڑه بیت که شه صدا چنتکئ شه آوان گون کننت که ای داروانـی وت سـر و بیخـودین ورگ بیدی دکتریئ سوگها تاوان رسینوک انت.

مخدرین چیزانی کتئ گرگ، جان و دماغئ سرا گنـدگین اثـری کلیـت و سـماجیین پسات و دیه کنت وکارکنگی واکا شه بنیاد ماگیت. ورگ وواب کنگـا رواج دنـت که ایشی جیند، راجئ پش کپگئ وج بیت.

مخدرین موادئ کار مرز کنگ خـاص سـوچنئ جنـگ پـه بینـا دمـئ جـان سـلامتیا، بازسک تاوان رسینیت، بیدی تاوانا مردما گون کشوکین نادُرا یان آخته کنت چو:

دلئ نادُرایی(دلئ سکته)و زردویی. سری ایشان سماجی و زر وپیه بازین سکی چـو کُشگ، پل ولٹ، سوال کنگ و دگه... گون وت داریت،که ایـش وت پـه ملـك و بنیا دمیین واکا تاوانه رسینیت.

ای گندگین عمل مروچین روچا بنیادمانا گون سکی وسوریان گتهان گو تهو داریت و هر روچی که گوزیت چو لچو کین ناذُرایی په کهول، مکتب، شهر و دُرستین جها نا خطر ودیه کنت وراجئ دیما برگئ واکا نزورکرته و پش کپگئ وجه بیت مخدرین چیز چنتی ڈول دارنت که مسترینش تریاك، پوڈر، کریستال، چرس، مورفین، کوکائین انت که آوانی کار مرزکنگ بازمزنین تاوانی داریت.

مردمی که مدام مخدرین موادا کارمرزکنگا انت، عملی گشتگه بنت، به امئ عزیزین وطن افغانستانا په باز زارگینی بایدانت بگشن که عملیین مردم و دیه بنت که گیشتر کی آ ورنا انت که زاتش ١٥- ٣٥ سالئ تها انت و مردم آوانا پوڈری گشنت، پوڈرییا هر کس شه وتی پهنا دا گلینیت و مچی گون آوان بد بری دارنت و مردمانی دیما ایش مزنین گناهکار زانتگه بنت پر چی که آوتی جانئ دشمن انت وراجی بلها بار و سوار انت.

حقیقتا پوڈری و عملی آمردم بوتگنت که اعصابئ تکلیپ داشتگنت شه مخدریین موادی تاواناں سهی نه بو تگنت، گون نا اهلین سنگتا ن لوڑ بوتگنت و یا که سماجی و اقتصادیین سکی داشتگنت.

اسلامئ پاکین دین مخدریین چیرانی ویلین کار مرز کنگا ازم نه دنت پر چی که په بنیادمئ سلامتییا تاوان داریت و مردما بی سدوسار کنت وراجا دیمی چوتہین راهی بارت و آواناکه ای کچتهئ غچا غیبا کننت، مردم و مردمگریتی دشمن زانت.

پمیشا ای چیزانی بها کنگ، زنگ وکار مرز کنگ جُرم و گُناه انت، کشت و کشاری و برگ و آرگی سزا داریت، اسلامئ پاکین دین مُخدریین چیزانا باز سک گندگ گشته و کتهئ گر گئ گناه زانت.

به درستین دنیای تها، ایش ورناهانی ذمه واری انت که وتی ایشك و آشکی مردمانا شه مخدریین چیزانی کار مرز کنگی ناوڑین اثرا پوه و سرپد بکننت.

ایش بیدو رنا هان راجئ دگه باسک، سرکار وغیر سرکاری و خیر رسینو کین موسسانی کارانت که په ای سکیئ گار کنگا گون وت کوپگ بدینت وگون عملییان تا جایکه بوتگه کنت کمک بکننت و رهشونش بنت تاکه شه ای ناوڑین عملا وترا دوربسا تنت وشه ناجوڑ بیا نی آخته بوگا برکنت.

بری راها پس وماسئ گُشگ گیشتر بود ناک انت و گهتر ایشنت که شه وتی زاگانی عملی بوهگا گون مخدریین چیزان دیم گیری بکننت په شرطیکه پس و ماسئ جیند عملی مه بنت، اگه یکی شه ایشان یا هردوکین عملی بنت پُسگش زوت تر عملیه بیت پر چی که شه آوان گندیت.

اگه زبرین رابطه وهمراکیی سلوک، پس و پُسگانی نیامابیت،گڈان پسئ پنت شر تر اثر کنت، په شرطیکه پسئ جیند عملی مه بیت. اگه پس عملی ات، در گتی که نشیه بیت،گون وتی زاگان زبرین سلوکی داریت، مگه وهدئ که خمار بیت مهرو محبتا شموشیت وزاگ شه آیی جینت پر چی که مهرومحبتی نه گندنت.

شرین، گرمین و پر محبتین رابطی بوهگ گون و رناهان شه آوانی عملی بوهگا دیم گیریه کنت، ورناها نا پنتئ دیگ ڈکین هبری انت، ایشا هیچبر مه شمو شن که پنتئ دیگ هم هرو هده کٹوک نه انت که مردم شه آوان بلوٹیت و سوگه و جخت بکنت که عملاویل بکننت بلکین گون آوان هم پکر بوتن ورندا رهشونی کرتنئ اثر گیشتر انت.

ایش جوانین کاری انت که اگه پس و ماس وتی زاگانا، نه گشتنایا ت بدینت که اگه آوانی نازانتین همراکی شه آوان بلوٹیت که مخدرین موادا کارمرزبکننت اولا جوان بسنجنت که گڈ سری چون انت، نه گشتن گهتر انت، نه ایش که مردم عملی بیت و پو ڈرا بزوریت ووترا هورگون وتی کهول و پس وپیروکا نام بد بکنت.

انون که لهتین ورناگون ای لوگ بیرانین عملا آخته بوتگنت، امئ کار چه انت که چه بایدانت بکنن؟ مسترین هبرایشنت که عملیین مردمانا، چون نا دُرا و محتاجی که په کمکا اړانت بزانن، نه چوگنا هکاری که بیراه بوته وچوٹ روت، اگه انچین سلوکی مه بیت ورنا تیارنه انت که وتراشه پازا ببیا برکایننت و عملا یله بدینت.

بایدانت سر پد بین و دگه و رناهانا سر پد بکنن که مخدریین چیزانی کار مرزکنگ، په جان و اعصابا بیخودین نا دُرایی داریت که چیدگی پیما چنتیش یاتی وړزانن:

۱) عملیی جانئ ساتنی سیستما بی واک و نزوره کنت و کسانین نادُرایی آیرا زوته گیت و شه پادان پرینیت.

۲) اعصابئ بُنجاهین سیستمئ کار کُنٹه بیت.

۳) دلئ سیٹگ گیش بیت.

٤) پُپ و گُٹئ نادُرایی ودیه بیت.

٥) چمئ دید کم و نزوره بیت، گین بوها نزانت و دپئ تام گاره بیت.

٦) حونئ پشار بُرز روت.

۷) حونئ چرپی گیشه بیت.

۸) دل شه سٹگاکو شتیت یانی سکته کنت.

۹) رنداشه کار مرزا مردم بی سدوسار بیت.

۱۰) نپس کشتن سک بیت.

۱۱) مجگ و اعصاب بی نظم بنت و آسری ایش انت که عملی گوشه گیره بیت ډوبه روت و نا امیته بیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگاني پکرئ نزآورتنا ديما شه سبخا شه آوان هما جستاناسوج بکنت که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.
* سبخا په برزين تواري بوانيت و مخدرين چيزاني باروا گيشتر مالومات بدنت.
* سبخئ نوکين گالانا گون مانايش به تختئ ديمانمشته بکنت.
* کسانين مطلبي په واندگاني اوشکتنا بگشيت، رندا اي مطلبئ باروا شه آوان سوج بکنت، شه سئ واندگا بلوټيت چيزيکه ديماشه جستان اوشکتگنت شه بر په رون په برزين تواري بگشنت.

واندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکين گالانا گون مانايش شه تختها به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ په رون اي سبخا په برزين تواري بوانيت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په مخدرين چيزاني باروا هبر بدينت، رندا شه هرباري يك واندگي په رون چيزيکه شه وتي همراکان اوشکته په برزين تواري په دگران بگشيت.
- واندگ اوشکتگين مطلبئ باروا سوجاني پسوا بگشنت که شه معلم صاحبا اوشکتگنت.
- سئ واندگ په رون چيزيکه ديما شه جستان اوشکته شه بر پدوارگ بگشيت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شـري هیـل زرتگنـت اگه نه جست بکنت.

- شه شما کئ مخدرین چیزاني باروا هبر داتگه کنت؟

- پچي مخدرین چیزاني عملي به مردماني تها کدر و رو نه دارنت؟

همیراز په واندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله بگشیت و رندا نمشتهانش بچاریت.

گسویین کار:

په – عملي، مخدرین چیز، دلئ سکته ائ گالان یـک یـک جملـه بـه و تـی کتابچهـان بلکت و شه بر بکنت.

صبر

مخسد:

- واننده‌گ سبخا بواننت.
- سبخئ سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا به وتی زوانا گشتگ بکننت.
- صبرئ پیدگ وکٹا بزاننت.

جُست:

۱. صبر و حوصلئ دارگ چه پیدگ وکتی داریت؟
۲. به سکی و سوریانی وهدا صبر کنگ چونین پای داریت؟
۳. صبر کنوك (صابر) کی دوست انت؟

اسلامئ پاکین دین،که بنگیجی په بنیادمانی زندگیئ گهبودیئ خاطرا اشتگ بوتگیت و هر دوکین دنیایئ جوانیی رهبندانا سوگه و راه نشاندو کیه کنت، امارا به راستامین راها پرینیت و مچین آ چیزی که په مسلمانانی پیدگ و کٹا انت به خداوند(ج) کتاب، قرآن مجیدی تها آتگنت.

خداوند(ج) به وتی ای کتابی تها چنتی وار وتی بندگانا په صبر دارگا رهشونیه کنت چوکه گشیت: خداوند(ج) گون صبر داروکان انت. خداوند(ج) صابرانادوست داریت واگه اما آیی سوگهانا برجابکنن، هر دوکین دنیاها شه سکی و سهوریيان الاسن.

بنیادم به وتی زنداگون سکی و سهوریان ڈوگ وارت که حلاینگیش صبر و حوصله لوٹیت، ایدنا لهتین شه آ دپ دیگان که گیشتر مردم گون آوان دست به زنچکه بنت و مردمانی صبر و سگگا جاله کارنت و جیڑه و گندگیی وجه بنت نمونگی پیمایات بنت.
یکی آدگری هبرانی اشکیتنئ حوصله دارگ: انچین مخلوك بازانت که یکی آد گرئ هبرانی اشکیتنئ حوصلها نه دارنت، یکی آد گرئ هبرانی تها پترنت و هبرا شه دپئ گرنت که ای کاروت سکی و دیه کنت دگرانی هبرانی اشکتن، شه یك نیمگا گپ و هبر کنوکا احترام کنگ انت و شه دگه سونی بدگمانییا زیانه کنت.
بنیادم شه اولا سماجیین زندگیيا، دوست داشتگ و عادت داریت. جامعئ تهی زندگی شه وت خاصین دود و دستوری داریت.مردم ایرانت که دایم آوانی سراپام داشتگ بیت و آ دود و دستور ایشنت چو که مردم نان وارت، کسانین لنکه گیت و باز هورت، هورت جاییت و ایره بارت تا که به هضمی وهدا کمك بیت و اگه مردم به کاسگی گون وت هم دستی داشت آیی پکرا هم بیت که گشنگ مه مانیت و هر گجام په واردستا دپابارت همی وڑا گپ کنوك،هبر داتنئ وهده وتی هبرئ دیگا سنجیت، جوانین هبر شه دپا دره کنت، مبیت که شه دپا چشین هبری در بروت که اوشکینوك زارگین بیت و وترا شه مردما دور بکشیت.
مردم که هبره دنت آدگرئ صبر و حوصلئ پکرا همه بیت، هبرئ وهده و رونا هم چاریت و پرهبری و پرچنیه همه نه کنت پرچی که اوشکینوك آ وهدا کم حوصله بیت و صبرا شه دست دنت که گپ جنوك باز کچا پتگی بکنت و شه دپئ ربودگ و بی مانا این هبر دربیت.
متلی انت که گشنت : مردمئ جیندئ زوان کلاتی هم انت و بلایی هم، دشمنی را دوست کنت و دوستی راهم دستی دشمن آ هم رازی که آیی دیدا مه لوٹیت.
انچین مردم ودیه بیت که بیدی پرس و سوجا وبیدی ایشی که وترا شه آد گرئ هبرانی مانا، شرییا سهی و سرپد بکنت، بس گشیت:
به ته چه؟، ترا چه کارانت، انچین هبری دیگ آوانی نیاما بد بری ودی کرته وسکیی سببه بیت.
تانه داتن وشگام جتن وت گندگین هبری انت، پرچی که گیشترین مردم انت که شگام جنگی دیما، سگگی وسا شه دست دینت، باز کم مردم انت که گون شگامئ اشکیتنا وتی

صبر و حوصلها شه دستا دینت، بیت که شگّام کشت و کوش وتپی و تهوری داشتگ بیت و مزنین مړو جنگی وج بیت.

کسانین هبر چوزاگانی نیامئ جیړه هم بیت که صبرا تنك بکنت و هبر به مزنان برسیت و جیړه وخپگیی سبب بیت.

یکی په آدگرا عیبی ودی کنگ هم خپگیه کاریت و صبر و حوصلها گاره کنت، صبر و حوصله شه اسلامئ پاکین دینئ سوگه وجختان انت و سرپدین مردم گون ای جوانین خو و تبئ دارگا به هررنگی جاور و حالتی صبر و حوصله کننت و هررازئ سکی و سوری را په صبر و حوصله حلاینَنت و انچین کاری نه کننت که دگری ناوشی و رنجگئ سبب بیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگاني پکرئ نزآورتنا دیما شه سبخا شه آوان هما سوجانا بکنت که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت، و صبرئ کدرئ باروا هبر بدنت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته بکنت.
* په واندگاني اوشکتنا کسانین مطلبي بگشیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سئ واندگابلوتیت که چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په رون شه بر په برزین تواري بگشنت.

واندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت ونوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به کتابچها بلکنت.
- دو واندگ سبخا په رون په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و هر باري گون وت په صبرئ باروا هبر بدنت.
- شه هرباري یك واندگي چیزیکه به وتي بارا په صبرئ باروا اوشکته شه بر په برزین تواري بگشیت.
- معلمئ گشتگین مطلبئ باروا جستاني پسوا بگشنت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه رندا شه جستان اوشکته په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري زرتگنت اگه نـه شه آوان جست بکنت.

- کئ صبرئ پایدگ و کتهئ باروا هبر داتگه کنت؟
- په یک واندگي صبر چه پایدگي داریت؟

همي راز په واندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک بوتنا په آوان لهتین جمله بگشیت.

گسویین کار:

پنچ کشکئ کاسا نمشتانکي صبرئ باروا بلکت.

دست دوچی

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخی مانا گشتگ بکننت.
- گون دست دو چیا بلدبنت.

جُست:

۱. شه دست دوچیان چیی ناما زانت؟ بگشت
۲. پچ و لبیسانی دوچ چنت وڑا انت؟
۳. دست دوچی شه کدی پا به گسان راه ودی کرته؟
٤. چه خیال دارت، دست دوچی ترخیه کنت یا که دیم گاربوگا انت؟

بلوچانی جنین زاگانی دستیین کار باز کهنین گوستگی واوند انت و دو بهر داریت:

۱- گواپ

۲- دوچ

گواپ چو: پرزونگ، شیکین، جانماز، کونٹ، غالی، بالشت، تکی ودگه.

دوچ چو: لبیس، پردگ، بالشتانی دیم، پرزونگ، دستمال، سرمگدان، کُلا، اشترانی ڈیل و براه ودگه لک وتروک.

دست دوچی شه غدیم تاغدیمان گسانی تها راه ودی کرتگیت و بلوچانی جنین زاگانا گون وت مشکول کرتگیت، جن وتی لبیساناوت دوهتگنت و لبیسش شش ٹکر داریت که جتا جتا دوهتگ ورندا لچینتگ بنت و آ ایش انت:

گورئ دیم، زی، گپتان، ڈیل و براه، تیرگیجئ دامون، آستونکئ سر وشلواری دپ.

یک پوڑی پچ چار تا ده روچی تها دوهتگ بیت، مگه مروچی کامپیوتر به بازارا آتگیت و گون جنین زاگان چم هم چمی کنت و به کمین وختی باز کاره کنت که آوانی ده روچی کارا ده دقیقه یی تها الاس کنت و دست دوچیا گون گاربوهگا دیم په دیم کرتگیت.

لبیسانی دوچ دو وڑانت که کم کار و پرکار گشتگه بنت، به پرکاریا نکشهانی جاگه هورک نه مانیت و به کم کاریا، نکشهانی تها هورک کلنت رازی که ٹکرئ جند هم دیستگ بیت که وت هنرئ برزین کدر و کیمتئ دراکنوک انت.

دست دوچی خاصین راز دارنت که نامش چو: تاوس، مروارید، چارچموک، بن تاس، پنجگ پلنگ و سهور پُل انت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگاني پکرئ نزآورتناشه آوان هما جستانا سوج بکنت که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.

* سبخا په برزین تواري بوانیت و دست دوچيي بارواگیشتر مالومات بدنت.

* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیمانمشته بکنت.

* په واندگاني اوشکتنا کسانین مطلبي بگشیت، مطلبئ باروا جست بکنت، شه سئ واندگا بلوٹیت که په رون چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت په برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به وتي کتابچها بلکنت.
- دو وانندگ په رون اي سبخا په برزین تواري بوانیت.
- وانندگ سئ بار بنت وهر باري گون وت په دست دوچیي باروا هبر بدینت.
- نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به وتي کتابچهان بلکنت.
- شه هر باري یک وانندگي چیزیکه په دست دوچیي باروا اوشکته په برزین تواري په دگران بگشیت.
- وانندگ معلمئ گشتگین مطلبئ باروا جستاني پسوا بگشنت.
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جست بکنت.

- کئ دست دوچیي باروا هبرداتگه کنت؟
- به گجام یکي شه شمئ الکان بلوچیي دست دوچي باز انت؟ چي دوتگه بیت بگشت.

گسوبین کار:

دست دوچیاني وړ وډولئ باروا بلکت شه مزنان سوج بکنت و چیزیکه نوکه زانت به وتي کتابچهان بلکت.

ماین چی انت

مخسد:

- وانندگ سبخا بوانَنت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا گشتگ بکننت.
- ماینانا درست کننت.
- وترا ودگرانا شه ماینانی خطرا بساتنت.

جُست:

١. ماین چی انت؟
٢. کئ ماینانی خطری باروا هبردا تگه کنت؟
٣. اگه گجامی شه شما ماینی ڈوگ وارتگین تپی دیسته بگشیت؟
٤. پچی ماینانی سیمسروجاگهاگون سورین رنگا نشانیه کننت؟
٥. نه ترکتگین تیر چیوا گشنت؟

افغانستان یکی شه جهانی آملك ووطنان انت که به آیی ماین ونه ترکتگین تیر، تنك و تالان انت. یکی شه بیست و پنچ سالگین گندگ و ناوڑین جنگئ نشانان که به امئ ملکا رادگ ات ماینانی ویلین، بی مخسد و بازین کار مرزکنگ وکشار کنگ انت، چو که مروچی هم ماهئ تها گیش شه پنجاه مردما دیمحونیه گیت.

ماین باز گندگ و رڈین سلیحی انت، که زندگ جانا کُشیت و کستی هم گون همیشان انت، شه بنیادم و حیوانان، باسکی راگڈیت و شل و لوکی پرینیت، به امئ ملکا نه تانکا

بُنیادم بلکین حیوانانی زندهم گون ماینئ خطرا دیم په دیم انت و خاص که کنڈ بوتگین ماینانی کودوگی زانتگه بیت.
ماین دو ڈول انت:
۱- انسانئ چپ و خلاپی ماین
۲- ٹانک وتچوکین وسیلا نی چپ و خلاپئ ماین
سرا ضرورانت، بزانن که ماین خاصین چیزی انت که شه پلاستیک، لٹ و آهنا جوڑه بیت و تهی بن نه گپتگین چیز چو توپکی داروی رازا اشتگه بیت، ای سلیح گون دست، پاد یادگه چیزی گرنچگا ترکیت و هر چه بنیادم و حیوانی که آیی ایشک و آشکا بیت کشتگ یا کم شه کم ٹپیه بیت.
ماین بازین ڈولی دارنت و رنگ و کچانیش توپیر دارنت لهتینش کسان انت چو پیاله یی، لهتینش ڈک ترانت چو لویی، همی وڑا گردو انت یا آوار چو بخاریی نلی ٹکری هم دیستگه بنت یا که چوگوگ(توپ) یا که چو چرمیین بکس و صندوخی، هم دیستگه بنت، یک ڈولیش چو کسانین رادیوی که آهنین پادگ دارنت چما کپنت، یک وڑی کسانین ماین گونڈین زاگانی گوازیی لک و تروکانی دروشما دارنت و چو ملاهو، مدگ و مُشکی وڑا انت و هر نیمگی کپتگنت.

ای گڈیین نام گپتین مایننانی شکار، گیشتر کی ناسرپدین زاگ انت، که ودی کنگ وزورگئ وهده که مچی جم بنت پدا شه گر نچگا ترکنت و مزنین تاوانی پیشه کننت.
ماینانی جوڑ کنگی مسترین مسخد ایشنت که بنیاد مانی ختا کور کننت یا که بی دست و پادش کرته، لنگ و لاش و بیکاره اش بکننت، ماین رندا شه اولیین جهانیین جنگا کار مرزه بنت.باید انت په باز اپسوس بگشن که شه آ وهداوپد تا انون ماینانی کارمرز کرتن داب انت و به بنیادمانی زندگیی سرا باز گندگین تاثیری پرینتگیت.
ماین گجا کشار بوتگنت؟
شه گوستگین سالان به اینگوبه کابلی ولایتئ ایشک و آشکا،و به وطنئ دگه ولایتانی بنجاه و هر نیمگئ الک وسڑکانی کئر و گوئرا تنک و تالان انت، مگه گیشترکی ماین یا به پوجی و امنیتیین پوستهانی ایشک و آشکا اشتگ بوتگنت یا اودنا که وهدی مڑو

جنگئ ڈاک بوتگیت یا هورکین گس، ناروجوهانی کئرا، پُلانی پهنا دا یا مزنین کهنین کلاتانی ایشک و آشکا، رودانی کئر و کهرم و کودانی تها دیستگه بنت.

نه ترکتگین تیر:

نه ترکتگین تیر ای وڑی سلیح ودارو انت که جنگئ وهدا کار مرز بوتگنت و نه ترکتگنت چو راکٹ، دستیین بمب، ٹانکی تیر، ڈول ڈولی توپکانی تیر، مسترین بمب که بالئ گراب آوانا شه برزگا به جالگا ایر داتگیت و دگه...

نه ترکتگین چیزانی خطرئ دیم گیری کموڑوی آسان تر انت پرچی که آڈگا ری دیما تنك و تالان انت و دیستنش باز سکین کاری نه انت و شریپاد یستگه بنت، مگه مایناني ودی کنگ سك انت، پرچی که آڈگاری تها چیر داتگه بنت و مردما ناگتا گیره کننت.

به افغانستانا لهتین انچین موسسه انت که ڈگارا شه ماینان پاکه کننت و مایناناگون خاصین اسباب و رودینته بوتگین کچکئ وسیلا ودیه کننت.

آوان، مایناناني نپادا گون سهورین کیشکا نشانیه کننت و رندا آوانا کشنت و گارش کننت.

جاگه یی که ماین کشار بوتگ بیت ایشك و آشکیش گون خاصین تابلوی اوشتا رینگا واڑه کرته و جاگه وهندیش گون سینگان که سهورین کیشك دارنت، مالومه کننت، پرچی که سهورین کیشك که حونی رنگا داریت وت خطرئ علامه انت وشه دورا به چماکپیت.

اگه ماینانی نزینکا که امی مخسد شه کنڈ بوتگ وکشار بوتگین ماینان انت، دیوالی بیت، چُنڈی گون سهورین جوئرا رنگه کننت، مزنین و برزین کیمانی سرا یا کوه ودکانی برزگ و گوئرا که نزیکیش ماین بیت رنگه کننت.

اگه سڑکی کئر یا دیوالی پهنا دا، نچین داتگ و سهور بوتگین سینگ دیستگ بیت، مردم باید به نزینکیش مه روت، پرچی که اودا ماینی خطرانت

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگانی پکرئ نزآورتنا دیما شه سبخا شه واندگان سکین (انگیزه) دیوکین جستانا که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت سوج بکنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت.
* سبخئ نوکین گالانا گون آواني مانا به تختئ دیما نمشته بکنت.
* په واندگاني اوشکتنا مطلبي بگشیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت، رنداشه سئ واندگا بلوٹیت که په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت په برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت ونوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به وتي کتابچها بلکنت.
- دو واندگ سبخا په رون په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و هرباري گون وت په ماینی باروا هبر بدینت.
- نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به وتي کتابچهان بلکنت.
- شه هر باري یک واندگي چیزیکه په ماینئ باروا اوشکته وزانت په دگران بگشیت.
- هما مطلبئ باروا جستاني پسوا بدینت که شه معلما اوشکتگنت.
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکته په برزین تواري بگشیت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ ماینی باروا هبر داتگه کنت؟
- ماین دارین جاگهانا چون درست کرتگه کنن؟

همي راز په واندگاني لکتنئ مهارتئ پرواك کرتنا په آوان لهتین جمله شیت، چاریت که په شري نمشته کرتگنت، سوگه وراهشونیه کنت.

گسویین کار:

په ماینانی خطرئ باروا نمشتانکي بلکت که شه پنچ کشکا کستر مه بیت.

خان محمد سلیمی

مخسد:

- واندگ سبخا بوانت.
- گون بلوچین شاعرا درستی بنت.
- شاعری شیرئ گشگئ ڈولا بچارنت.
- شیئر و شاعریا هیل بزورنت.

جُست:

۱. بلوچیئ زوانئ چنت شاعرا درسته کنت؟
۲. واجه خان محمد« سلیمی» کئ ا نت؟
۳. سلیمی چه وڑی شیئر گشیت؟
٤. سلیمی گجا سبخ ونتگیت؟
۵. تا انون واجه سلیمي گجام شیری را ونتگت؟

۱۳۳٤ سالی بهارا که مان نیمروزی ولایتا، پٹ وگیان پل و پُلشان اتنت، هر نیمگی سبز و شابید و مچین مردم وتی لوگانی درانی سرا سبزین سبزگ لچینته تنت یانی حملی اولا، مان زرنجی شهرکئرا به بلوچ خانی لوگا چراگی روک بوت و ای گسئ تها گل وبال آت، خدا(ج) آیرا پُسگی دات و خان محمدی ناما سری اشتنت که انون« سلیمی» تخلصه کنت.

واجه سلیمي عزت مندین پس آیرا ۱۳٤۲ سالا زرنج برت و نامئ به فرخیی مکتبا سیایگ کرت. آیی شه اول تا ششم صنفا، وتی هم صنفانی ریسگی سرا اوشتات، ایشی خط و رسم دُراین مکتبانی تها تاك ات، به آ سالان داب چوش ات که سره ین واندگانا، پوجیین مکتب یانی حربی شوونځی گپتنت، ایشا هم که به وتی صنفئ تها اول نمره ات په کابلی روگاگچین کرتنت تا که او دا بروت و به پوجیین مکتبا سبخ بوانیت.

پسئ دلی نه وت، که پُسگی شه آیی دور بیت و په تعلیما به دگه شاری بروت، مگه ماسی پلامرزی بوت و شه پسئ لوټت که آیرا بلیت که په سبخئ وانگا کابل بروت.
سلیمی، پوجیین مکتبا به اول نمره ییا آسر کرت، آ شه ششم صنفا کم کم شئرئ گشگا بنا کرت، هر چنکس که وهده و وخته گوست و مزنه بوت، به هما کچانا شئری هم جوانتر و گهتر بوتنت، آوهدان آیی لهتین شئیر که لیکتت ورادیو افغانستانئ بلوچیی پروگرامی ناما دیم داتت، به ای پروگراما شینگه بوتنت و لهتین وش گُٹ ووش تـوارین شئیر جن، واجه سلیمی شئرانا گون ساز و زیملان وانتگنت که تا انون شه افغانستانئ ملیین رادیوا اوشکتگه بنت.
واجه سلیمی رندا شه ایشی که شه۱۲ صنفا الاس بوت و مکتبا آسر کرت، بریبر گون دیمی دابا، بایدنت، طبئ فاکولتها بشوتین بد کسمتیا دیمئ داب لگ بوت وای سالا سره ین وانندگانا کابلی پوهنتونا دیم نه داتنت و آشه طبابتی کاروانا پش کپت و بدلئ بیدی وش وپسندئ به انچین مسلکی دیمی داتنت که گون آیی چندان سرودلی نداشت.
آیی دل کمی پروشت مگه گون وتی لبزانکا سرودلی داشت و په آیی دیمرییا، بازسک جُهد کرت. آپه ای مرادانی منزلی سر بوهگئ خاطرا وتی گامانا ترند تر و چست تر کرت و دری و بلوچیی زوانان گیشتر شیئرگشت، ایشی شئر رزمی و بزمی انت.
واجه خان محمد سلیمی ۱۳۵٦ سالا سبخئ وانگاالاس کرت و به کندهاری پوجیین قطعان سرکاریین کاری گپت، به ۱۳۵۷ سالا به فراه دیمی داتنت.آکه سالان دیما به بهارئ اولی ماهئ اولییا ودی بوت اي گشتی به همی ماهئ دوما ۱۳۵۸ سالا گپتگ وبه کابلی پلچرخیی جیلا کپت. آیی نزینک سالی را اودنا گوازینت و رندا شه الاس بوهگا پدا سرکارین کاری گپت و پوجیین خذمتا درگیت.
واجه سلیمی ۱۳۵۹ سالئ بهارئ اولئ ماهئ چهارمی روچا په گیشترین سبخئ وانگ ووتی پوه بوهگئ کچانئ گیش کرتنا به پوجیین کورسی بارگپت ورندا شه دوماهئ سبخ وانگا په سوب شه ای کورسا الاس بوت.
واجه سلیمی عدل و انساپئ مردمی انت و گون عدلا شوک داشت و عدلی باروا بازین کتابی راورک جتت، پمیشا شه عدلئ کاران سر دره کاورت، همی وج وسبب بوت که آیرا قاضی درگیجنت. آبه ۱۳٦۰ سالا گون عدلئ دگه کارندهان په گیشترین مسلکیین سبخئ وانگا درملکا شُت ورندا شه ۹ ماها پدا په سوب به وطنا برگشت.
واجه سلیمی شیندند و رندا هرات شُت و به محکما کار کرت و ۱۳۸۷ سالا جنرالیئ رتبه گپت. آیی به پوجی، سیاسی و عدلیین وظیفانی تسر رسینگی پهنا دا، شه دلئ تها په وتی

زوانی دیمرییا، بی مہین جُھد و کوشست کرت کہ بروکتہی بہ صدان شئر،دو بند، دستونک ودگہ... رسیت.
جالگا نمونگی وڑا شہ بلوچیئ زوانی ای وش گش و بی مہین شایریئ شیئرانی دپتر اگچین وچیدگی پیما نمشتہ بوتگیت.

وطن

منـــــون آشـــــک وتــــی کــــون و مکــــانئ
همـــــا دشـــــت و همـــــا ســــیاهین گــــدانئ
همـــــا شـــوانگ همـــــا بگجـــــت همـــــا هـــــاک
همـاریـــــک و همـــــا بـــــاگ و همـــــا تـــــاک
همـــــا واڑو همـــــاهنکین و بُـــــز گـــــل
همـــــا ســــبزین چمنــــدو شـــچرین پُـــــل
همـــــا شـــــور و هماگـــــار و همـــــا کنـــــد
همـــــا جـــــک و همـــــا دارو همـــــا تنـــــد
دلا را برتگنــــــت مـــــن نشـــــته بیـــــدل
شـــه ملکـــی دوریـــا غُـــتہ بـــوتگُن ســـل
وطـــن منـــی کعبـــه و منـــی دلبـــر نتـــه
وطـــن پهکـــداموِنین منـــی مـــادر نتـــه
کنـــین ســـجده کـــه پمـــن بـــوتگی پـــرض
همیشـــنت آخـــرین منـــی لوتہـــگُ و عـــرض
بلـــوچی اُون بلوچیـــه کنـــین حـــال
مناپخرانـــت همـــی زوان و همـــی گـــال

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگاني پکریئ نزآورتنا دیما شه سبخا شه آوان هما سکین دیوکین جستانا سوج بکنت که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته بکنت.
* په واندگاني اوشکتنا مطلبي بگشیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سئ واندگا بلوتیت که چیزیکه اوشکتگنت شه بر په برزین تواري بگشنت.

واندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت ونوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به وتي کتابچها بلکنت.
- دو واندگ په رون اي سبخا په برزین تواري بوانیت.
- واندگ سئ بار بنت و گون وت په بلوچیین شاعر خان محمد "سلیمئ" زندگیي باررواهبر بدینت.
- شه هر باري یک واندگي په رون چیزیکه شه وتي همراکان اوشکته په برزین تواري په دگران بگشیت.
- واندگ هما مطلبئ باروا جستاني پسوا بدینت که معلم په آواني اوشکتنا گشتگیت.
- سئ واندگ په رون هما مطلبا که دیما شه جستان معلم په آوان گشته شه بر په برزین تواري بگشنت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په واندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت شه آوان جسته کنت.

کئ خان محمد "سلیمی" باروا هبر داتگه کنت؟

همي راز په واندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک کرتنا لهتین جمله په آوان شیت، چاریت، سوگه وراهشونیه کنت.

گسوبین کار:

وطن شیرا به وتي کتابچهان بلکت وده واندگ ای شیرا یگجایین ترانئ وړا به صنفئ دیما بوانت.

فعل و آیی ڈول

مخسد:

- واندگ فعلا درست کننت.
- فعلئ بارانا بزاننت.
- درا (مالوم) و نادراین (مجهولین) فعلانا درست کننت.

جُست:

١ - فعل چي انت؟

٢- فعل چنت بار داريت؟

٣ - درا و نادراین فعل گجام انت؟

فعل هما گال انت، که کار مردم ویا چیزي حالتا،به یکي شه سئ زمانگان روش بکنـت و هر فعلي سئ پکرئ واوند انت. کار یا حالت زمانگ و شخص.

گاجیان دي دین روت.

کریم شت.

جاویده لوټیت بروت.

ادا کار سئ زمانگ یا وهدا نشانه دنت . بُرزگئ سیکین جمله کنوکئ واونـد انـت بیـدي ایشي که جمله مجهول بیت، کنوکي جاگها مفعـول بیـت، پمیشـا هـر جملـئ بنیـادیین بـار کنوك فعل و مفعول انت.

هرفعل بن وریشگ گون آیي مصدریا کارکنوکا انت و اي را ز بیانه بیت:

مصدر هما کار انت که کسي یا چیزي بکنت مگه زمانگئ واوند مه بیت چو:

کپتن

گُشتن

کٹتن

فعل دو بار انت: لازمي و متعدي که چوش توپیره بنت.

لازمیین فعل هما انت که آیي کنوک روش و زانتگ بیت. چو:

گواهرام کاگدا درت.

مرید کتابا برت.

متعدیین فعل دو کوت انت.

درا (مالوم)

نادرا (مجهول)

دراین فعل هما انت که آیي نسبت گشوکا داتگ بیت. چو:

بالاچ کلما پروشت.

کریم گسا آت.

نادراین فعل هما انت که نسبتي مفعولا داتگ بیت. چو:

شهداد کُشتگ بوت.

کریم بخش کوٹگ وارت.

کتاب وانتگ بوت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په وانندگاني پکرئ نزآورتنا دیماشه سبخا شه آوان هما جستانا سوج بکنت که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.

* سبخا په برزین تواري بوانیت.

* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیمانمشته بکنت.

* په وانندگاني اوشکتنا کسانین مطلبي بگشیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سئ واندگابلوٹیت چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیما به وتي کتابچهان بلکنت.
- دو وانندگ سبخا په برزین تواري بوانیت.
- وانندگ سئ باربنت و گون وت په فعل وآيي ډولاني باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک وانندگي چیزیکه فعل و آيي ډولاني باروا زانت په دگران بگشیت.
- وانندگ هماطلبئ باروا جستاني پسوا بگشنت که شه وتي معلما اوشکتگنت.
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جستان اوشکتگنت په برزین تواري بگشنت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شري هیل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ فعل وآيي ډولاني باروا هبر داتگه کنت؟
- لازمیین فعل گجام انت؟

همي را ز په وانندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک کرتنا په آوان لهتین جمله گشیت.

گسويين كار:

اي سبخا به وتي کتابچهان بلکت وشه بر بکنت.

نیمروزی ولایت

مخسد:

- وانندگ سبخا بوانَنت.
- نوکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا گشتگ بکننت.
- نیمروزی ولایتا درست کننت.

جُست:

۱. نیمروزی ولایتئ مزنی چنکس انت؟
۲. نیمروزی ۱۲۰ روچیین گوات گجام موسما بنا بنت؟
۳. نیمروزی ولایتئ غدیمیین جاگهانی ناما زانت؟
٤. نیمروزی ولایتئ بنجاه گجام شارانت؟
۵. نیمروزی ولایت چنت ولسوالی داریت؟

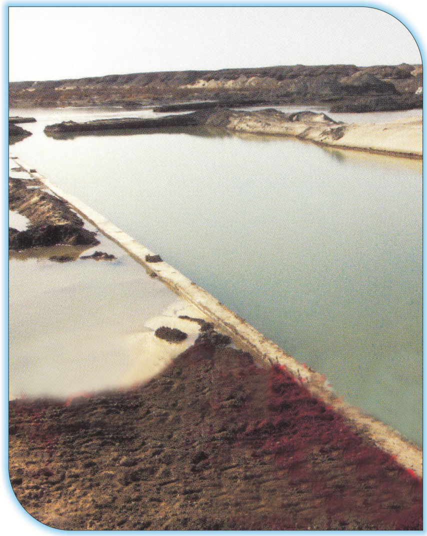
نیمروز یکی شه افغانستانئ مزنین ولایتان انت که ٤٢٤٠٩.٥٣ کیلومتر چارکنڈی(مربع) تچکی و گوئر داریت و به برزی گوئری کشک ۳۲.۵۹ – ۲۹.۳۸ درجه و روچ دراتئ تچکین کشک ٦۳.٥۹ – ٦٠.٨٧ درجه آنی تها کپتگیت.

نیمروزی روچ دراتی نیمگا هلمندی ولایت، سرونا فراهی ولایت، پادونا پاکستان و روچ کپتا ایران کپتگنت.

ای ولایتئ روچ دراتا رزی کوه و جالی روچ نشتنا ملکئ سیاهی کوه کپتگنت، نیمروزی ولایت، پٹ و گیابان و ڈنیسکین سرڈگار داریت، مارگو و جهندمی پٹ جهان ڈاه انت که بهارا مالدار به مارگوی پٹا وتی مالانا په چراگا بال کارنت.
اشکن و گود زره ای ولایتی آپیین تهونگ انت که هلمند، خاشرود، خوسپاس و پوده گی رودانی آپ تهیش ریچنت، اشکن په نیمروز و خاص آیی بنجاه زرنجی شهرئ آپ و هوا باز کٹوک انت و شرین مالچری انت که مالدار کئری بُندر گپته و گدان جک کننت و وتی گوروم، رمگ و بگانا چارینت اشکن په شکارا جوانین ماهی گیریی هندی انت.
نیمروز لوا را تر ندین گوات داریت که سهور کشیت و ۱۲۰ روچین گواتئ نامایات بیت و هپتمی هم داریت که گواتی سرده کشیت. بیت روچی برسیت که شه ای گواتئ کٹا مزنین برقی بدستا بکپیت که بید نیمروزی ولایتا دگه ولایتانا هم بس بکنت.
نیمروزی ولایتی بنجاه(مرکز)، زرنجی براهدارین شار انت، که ای ولایتی روکپتا به ایرانی سیم سری نزینکا کپتگیت. نیمروز پنچ ولسوالی داریت که نامش، کنگ، چهار برجک، چخانسور، خاشرود و دلارام اِنت.
افغانستانئ مزن راه(ترانزیتیین سڑک)که به دلارام پتریت ورندا شه خاشرودو چخانسوری ولسوالییان گوزیت و به زرنجه رسیت وشه اودنا به ایرانا روت، به ای ولایتئ آباتیا باز اهمیت کرز زانتگه بیت.
نیمروز کهنین سرڈگاری انت و راج دپتری تها برزین نام و تواری داریت. زرنج، ساروتار، نیشک، نادعلی، سهوردک، خاشی کلات، پادشاهی کلات، پادشاهی ماسئ کلات، کلای پت، امیرانی کلات، چهل برج، چخانسور ودگه شه ای هندئ غدیمیین جاگهان انت.
به نیمروزی ولایتا مالداری شه دیرا داب انت، ای هندئ نندوک گوک، بز، پس و اشتر دارنت که شه پشم و مودانش په وت گدان، چیرگیج و بیردوک گوپنت. ایدنا کونٹ و غالی گو پتگه بیت و به جهانا بلوچیین پس و غالی مزن نام و توار انت.

بری ولایتاغدیمئ وهدان باگداری به کشارگریی پهنا دا باز داب ات که شه گُڈیین بیست سالئ پد به پدین هشکسا لیبا تاوانی بوتگنت و گیشترین باگات حشک بوتگنت.
نیمروزی ولایت گز و پدگئ زول داریت، مارگوییی پٹا تهگز بازانت که کسی سریش دلگوش نه داریت و گیشترکی مردم په سوچگا گڈنتش، که ای کارش زندی چا گردی سرا گندگین اثری کلیت.

نیمروزی ولایتئ پٹ و گیابانان هپتارگ، گرک، شگال، روباه، هوک، کرگو شک و سینکر ودیه بیت.به اشکنا بت، لگو، چور، روک، سبز گردن میش مرگ تغلک، پور، سیسی ودگه باز انت.
به نیمروزی ولایتا اسپیت برو سوز برباز داب انت که گیشتر گله، جو، کوٹگ، ترک، زرت، ماک، عدس و موشوکه وماش کشتگه بیت.
نیمروزی نندوک بلوچی، پشتو و دریی زوانان هبره دینت و ای ولایتئ نندوکانی گیشترکی بلوچ انت و بلوچیی زوان رندا شه پشتو و دریئ زوانا ایدئ رسمیین زوان انت. ای ولایت شه وت رادیو و تلویزیونی داریت. ای ولایتئ بلوچین جنین زاگانی دست دوچین زی و گپتان نام و توار دارنت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په واندگاني پکرئ نزآورتنا دیماشه سبخا شه آوان هما جستانا سوج بکنت که به سبخئ برزگا نمشته بوتگنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت و نیمروزي ولایتي باروا گیشتر مالومات بدنت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته بکنت.
* په واندگاني اوشکتنا کسانین مطلبي بگشیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سئ واندگا بلوتیت که مطلبا که دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختئ دیمابه کتابچها بلکنت.
- دو وانندگ سبخاپه برزین تواري بوانیت.
- وانندگ سئ بار بنت و هرباري جتاجتا گـون وت پـه نیمـروزي ولایتـئ بـاروا هبر بدینت.
- شه هر باري یک وانندگي چیزیکه شه وتي همراکان په نیمروزي ولایتـي بـاروا اوشکته په برزین تواري بگشیت.
- هما مطلبئ باروا جستاني پسوا بگشنت که معلم په آوان گشتگیت.
- سئ وانندگ هما مطلبا که دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر پـه بـرزین تـواري بگشنت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارین سبخا په شـري هیـل زرتگنـت اگه نه، شه آوان جسته کنت.

- کئ نیمروزي ولایتي باروا هبر داتگه کنت؟
- انون مشما به نیمروزي ولایتئ گجام جاگها ان؟

همي راز په وانندگاني لکتنئ مهارتاني پرواک کرتنا لهتین جمله په آوان گشـتگ و سوگه و راهشوني بنت.

گسویین کار:

نیمـروزي ولایتـي ایشـک و اشـکئ جاگهـاني نامانـا بـه وتـي کتابچهـان بلکـت و شـه بربکنت.

علمئ هیل زورگ

مخسد:

- واننډگ سبخا بواننت.
- نوکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا به وتی زوانا گشتگ کننت.
- شه علمئ کدرا سی بنت.
- په علمی یات گرگا کوشست بکننت.

جُست:

١. علم چیا شنت؟
٢. امئ مزنین پیغمبر حضرت محمدﷺ په علمئ یات گرگا چه گشتگیت؟
٣. پچی عالم و داننډگانی کدر بازانت؟
٤. اوشکنگ و چارگ به علمئ یات گرگا چه تاثیری داریت؟

علم زانگا شنت، علم و سرپد بوگ، ترخی و دیما روگئ وج بیت. بنیادمئ ډیل و براه علم انت، پمیشا سرپدین مردم، چن و لانچ دارنت که علما یات بگرنت، امئ مزنین پیغمبر حضرت محمدﷺ گشتگیت:

«علما یات بگرت اگه به چین هم بیت».

گون علما مروچی مردم به گجا که نرستگنت، بچار که شه علمئ برکتا، بنیادم برز به دگه سیاره ان رونت و شه جهانئ دور دستا وترا سهی و سرپده کننت و کتره یی تها درستین

دنیای دپ دیگانا په سرو چم گندنت و کوشکننت، اگه دنیای آشکا هبری بیت توپکره کنئ که تهی چمئ دیما انت، مثالئ پیما اگه فوتبالی گوازیی هم چمی به ارجنتاین رادگ بیت، همی دما که یک ارجنتاینی به هما ستدیو می تها فوتبالا چاریت، همی کتره وپاسا دگه هم به وتی جیندی نیپادا به تلویزیونا په سرو چم گندنت که ایش وت علمی ترخیبا سارا کنت.

مروچیین روچا عالم و داننددگ شه مچان گیشتر کدر و کیمتی دارنت، شه علمئ برکتا هر روچ و هر کتره یی به ساینس و تکنالوجیئ ڈاکا دیما روگ ودیه بیت و مزنین بدل بوهگ کیت.

علمی یات گرگئ رهبند ایشنت:

۱- اُشکینگ: معلم و استاذئ راه نشاندو کیبا بایدانت شریبا دلگوش بکنن وامئ پکرمدام سونی واجین معلما بیت.

۲- چارگ،چارتن : مروچیین روچا مردم بازین چیزی راگون چما یات گیت، تلویزیونا چاریت یا که انترنتا، یا که گون کمپیوترا موشکول انت.

۳- آ که شه چمئ نعمتابی کوت وبار انت گُڈان گون دستانی مدتا سبک وانیت و یات گیت که ایش وت خاصین راه و ڈولی داریت و خاصین کتابی.

راجی دیمری به علما ربطه گیت، یک راجی مخلوکانی زندئ گهبودی، پیه یی بُرزبرگ، جان سلامتیئ سرا دلگوش کنگ، سرکانی جوڑ کنگ و دگه تانکا گون علمیین کوشست وتلواسگان بریبره بیت و بس.

دُربیان ووش گُشین شاعر میرگل خان نصیر علمئ باروا چو جوان شیت:

بی علم و هنر کس من جهان شات نه بیت

بی جُهدو عمل، هیچ کس آبات نه بیت

علمئ یات گرگ مرد و جنئ کار انت، عالم و داننددگ و معلم باز کدر دارنت و واننددگانی گردنا مزنین حکی دارنت.

ایش درا انت، هیچ مُلکی مردمانی لاپ سیرنه بیت و گوئریش نوکین پوچی نه بیت مگه ایش که کشت و کشارش دیمری بکنت، اگه کشار گر گله، پمگدانگ، کنچت و گل

روزگردان مه کشنت و آپش مدینت و مچش مه کننت گڈان شه گجا نان، پمگ، ٹکر و روگن ودیه بیت.
کشت و کشارا آپ ضرورت انت، آپئ پسان کنگ و ساتتن بند لازم داریت، بی علم که بند بستگه نه کنت، تراکتور جوڑ کرتگه نه کنت و چلینگی هیل نه انت، بی علمه نه زانت که پمگ چینیئ کمباین چون چالان بیت گڈان آروگینی کار جاهی هڈ کنگا چون بزانت، بی علم ٹکری گوپگی کار جاهی هڈ ڈیگ، پُمگی ریسگ، رنگ دیگ و گوپگا چون بزانت.
علمئ یات گرگ چو راپله و زینگی انت. مردم یک هو برزگا نه رسیت،بیدی ایشی که پله په پله بروت پمیشا مردم شه کسانیا واول صنفا سبخا زوریت و سال به سال دیما روت تا که به برزو برزترین جاگها رسیت، وانندگ و تعلیمئ زوروك اول یك ٹکی یا ته گیت، یا نی شه الفا بنا کنت تا که به سک و مزنین کتابانی وانتن و هیل زورگا رسیت.

معلمئ تچ وتاگ:

* په وانندگاني پکرئ نزآورتنا، دیما شه سبخا شه آوان هما جستانا سوج بکنت که به سبخئ برزگا لکتگ بوتگنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته بکنت.
* په وانندگاني اوشکتنا مطلبي بگشیت، اي مطلبئ باروا شه آوان جست بکنت، رندا شه سئ وانندگا بلوٹیت چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختها به کتابچها بلکنت.
- دووانندگ په رون اي سبخا په برزين تواري بوانيت.
- وانندگ سئ باربنت وگون وت په علمئ يات گرگئ باروا هبر بدينت.
- شه هرباري يک وانندگي چيزيکه په علمئ يات گرگئ باروا زانت بگشيت.
- وانندگ هما جُستاني پسوا بگشنت که معلم په آوان گشتگيت.
- سئ وانندگ په رون چيزيکه ديما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزين تواري بگشنت.

شه وت کنگ:

عزتمندين معلم په وانندگاني شه وت کرتنا که بارين سبخا په شري هيل زرتگنت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ علمئ يات گرگئ باروا هبر داتگه کنت؟
- کئ بايد انت علمايات بگيت؟

همي راز په وانندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک بوتنا په آوان لهتين جمله بگشيت.

گسويين کار:

بي علم وهنرکس مان جهان شاته نه بيت – اى شيرئ پورهين مخسدا به وتى کتابچهان بلکت.

اُستاذئ کدر

مخسد:

- واندگ سبخا بواننت.
- سکین گالانی مانا بزاننت.
- سبخئ مانا گشتگ بکننت.
- استاذی کدرا بزاننت.

جُست:

- کئ استاذی کدری باروا هبر داتگه کنت؟
- پچی استاذئ کدرباز انت؟
- شما وتی استاذانا چنکس دوست دارت؟
- پچی استاذا معنویین پس شنت؟

مروچیین روچا، هر دیما روگی که مردم به جهانا گندیت، بنیادمانی دیمری و ترخیا اگه چاریت، دگه مردم پکره کنت که چون اولسرا زندگیه کرتنت، رندا حیوانانی پوستا جتگ و گوئر اکرتگنت. نون به گجا رستگنت، وختی ات که مردم دوسینگا یکی به آدگرا لگاشتنت و آتش روکه کرتنت یا دایم، شپ و روچ آتشئ کوره کرتنت تا که آتش مه مریت. نون به ای راها مزنین سوب به دستا آورتگنت.

هیچکس شه وت چیزی نه بوته وبه جای نه رستگیت، مگه گون اُستاذئ راهشونی و تعلیما وترا به جای رسینته وبه وتی مُراد و مخسدا رستگیت.ایش مچین اُستاذئ برکت انت، هرکسی که زانگ و کمالئ زرته، جاگه و مقامئ گپته، شان و عزتئ واوند بوته

زانت که به برزگی هتگا به استاذانی زحمتئ برکتا رستگیت.درا بیت کـه اسـتاذ چـنکس واندگ ویک جامعئ مردمانی سرامزنین حکی داریت.

مردمئ حون، جون و گوشت شه پس و ماسئ برکتا انت، پمیشا جنـت آوانـی پـادئ چیـرا انت که اگه آوان وتی زاگا بهیل مه کننت، پُسگش جنتـئ دیمـا نگنـدنت، اسـتاذ معنـویین پس انت، اگه پس زاگی جونـا پوشـیت، نـان و وراک ودیـه کنـت، معنـویین پـس، مـرد مگرییا یاته دنت، مردمئ مجگا رودینیت و شـه دیمـری و ترخیـئ راه و رهبنـدان سـهی و سرپده کنت.

اُستاذ پکریین بنیادئ بنگیج ایرکنوک انت. پمیشا واندگ بایدانت اُستاذا پـه بـرزین چمـی بگندنت وآیرا رودینگ و تعلیمئ ربیـدگین سـنگرئ کمـاش و سـر بـراه بزاننـت، اُسـتاذئ احترام په مچین واندگان واجب انت، تانکا آ مردمی که علمیین کـارئ ارزشـتا، نـه زانـت اُستاذی جاگه و مقامئ کدرا بوهم نه بارت.

مشمی دین اسلام و علمئ دیـن انـت، اگـه معلـم سـبخ دنـت دگـه شـما پـه کـراری و بـاز دلگوش آیی هبـر و راهشـونیانا بشـکنت، جاییکـه نـه زانـت پـه جوانی سـوج کنـت. شـه بازکمین کتره و پاسی کـټ و پیدگ بزورت،که ای کتره و پاس ویلا شه دستا مه رونـت. وبه ایشی سدک وباوربدارت که وهده و پاس که شه دستا شت پدی گیره نه کیت.

معلمئ تچ وتاگ :

* په واندگاني پکرئ نزآورتنا دیما شه سبخا هما جستانا که به سبخئ برزگـا نمشـته بوتگنت شه واندگان سوج بکنت.
* سبخا په برزین تواري بوانیت.
* سبخئ نوکین گالانا گون مانایش به تختئ دیما نمشته بکنت.
* په واندگاني اوشکتنا مطلبي بگشیت، اي مطلبئ بارواشه آوان جست بکنت.
* شه سئ واندگا بلوټیت، چیزیکه دیما شـه جسـتان اوشـکتگنت شـه بـر پـه بـرزین تواري بگشنت.

وانندگانی تچ وتاگ:

- سبخا بشکننت و نوکین گالانا گون مانایش شه تختهابه وتي کتابچهان بلکنت.
- دو واندگ سبخا په رون په برزین تواري بوانیت.
- وانندگ سئ بار بنت و گون وت په استاذئ کدرئ باروا هبر بدینت.
- شه هرباري یک وانندگي چیزیکه په اُستاذئ کدرئ باروا زانت بگشیت.
- په هما مطلبا که شه معلما اوشکتگنت، جستاني پسوا بگشنت.
- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان اوشکتگنت شه بر په برزین تواري بگشنت.

شه وت کنگ:

عزتمندین معلم په سبخئ شه وت کرتنا که بارین وانندگ پـه شـري هیـل زرتگنـت اگه نه شه آوان جسته کنت.

- کئ اُستاذئ کدرئ باروا هبر داتگه کنت؟
- پچي اُستاذئ کدر باز انت؟

همي راز په وانندگاني لکتنئ مهارتئ پرواک بوتنا، لهتین جمله گشتگ بیت.

گسوبین کار:

اُستاذئ کدرئ باروا پنچ کشکئ کاسا نمشتانکي بلکت.

بزانت بلد

گال	بزانت
رحیم	بخشوک،بخشنده
نعیم	نعمت و مال
یهتین	آتگ، آت
کریم	کرمئ واوند، بخشایوک، دادو بخشگئ واوند
علیم	دانا، سرپد
حلیم	بردبار
جود	بخشش، کرم
چم دار	محتاج، دست چاروک
روش و درا	مالوم، آشکار
رهشونیا	راه نشان دیوکیا
دُراین	مچ، مچین
شموشتتنت	شه هوشا بُرتتنت، بی هوش کرتتنت.
گچین	تعین، انتخاب
کتره یی	دمی، کمین پاسی
چیره کایی	چیر، پنهان
پیسر، پیسرا	دیما، دیمترا
ملام	موک، رشوه
پسوا، پسو	جوابا،جواب
چوش	ای رنگ، ای وڑا، ای راز
هچبر	هیچ وهده، هچ وخت.
جُست	سوج، پول، پُرستن
رندا	پدا، پدی
واهگ	مخسد، مُراد، لوٹگ و ارمان
مدت، مدد	کُمک، دستگیری
ود	دیماروگ، ترخی
چیرگیج	چیزی که پادانی چیرا آوارکرتگه بیت.
دُراجاه	درمان کنگی جاه، شفاخانه
مادن	ڈگارئ چیرئ چیز
کارجاه	کارخانه

گال	بزانت
ترخیا	دیما روگا
لبز	گال، کلیمه، هبر
اڑ	محتاج، دست چار
جاور	حالت، شرط
بش وزول	جنگل
راج دپتر	تاریخ
بز، بزین	ساپئ چپ، تیره، وژتگ،تیره ین، وژتگین
تچ وتاگ	فعالیت، کار، سورتن(سُورگ)
کُکُڑی	مُرگی(کروسی)
پُلنت	دُزنت
لچوک	لچتنی،گروک، ساری که شه یکی دگری را گرنت
ریبی	گوازی دیگ.
گار	زیان
اهاڑین	گرمین، تپتین
کولو	پیگام، حال دیگ
جخت	سوگه، تاکید
سارا	درا، روش، مالوم
بی درور	بی وڑ، بی مانند
چن ولانچ	کوشش و تلواسگ
داگ و دروش	نخس و تاوان
راج، راجا	جامعه، جامعا
آسر	نتیجه، کارپد
پل ولُٹ	دُزی و هُول کرتن
نیام، نیاما، نیامئ	میانجین، میانجینا، میانجینئ
گندونند	دیدار و هبر
چپ	خلاپ، ضد، که نه جڑنت
پُل و کارجاه	پُل و کارخانه
مُچه کنت	نزه کاریت
سندنتش	نیشه جننتش، گٹه برنتش

گال	بزانت
گردوک	چارکنوک، هما که گردنت
پٹوک	ودی کنوک، هماکه پٹنت
لٹار	مُردار، کچٹ
برجم	برجاه، برقرار
ایر گیجنی	جال بیارنی، ایربیارنی
غو، غوجتن	توم و دانگاحاکئ چیرا کرتن
تچوکین	رادگین، تچیت،راهه روت
رد بیت	به گوزیت، به روت
مه رُدیت	مزن مه بیت.
ٹگ	ٹمل، بیکاره
گپ و گالا	هبرانا
بی تاسور	بی تاثیر، اُرزه، بی کدر
رکتگ مه کنئ	الاس مه بیئ، نجات کرتگ مه کنئ
کُڈی	نزآورتن، مُچ کرتن
چک مه جن	پدا مه چار، پدا مه گند، پدا سیل مه کن
لپیچ	پلیچ و تاب
سرونا	برزسرا (پادونی چپ)
ساها	نپسا
گواهی	شاهدی
کنڈی	کان (حاکانی چیری چیز)
کوله	ذغال (ذغالئ سنگ)
چاڑکه	تیار
شهت، شهتئ	وشی(عسل)، وشیئ(عسلی)
لوگ	گس
پنت	سوگه، جحت، کٹوکین هبر
لقمان حکیم	مزن نام و توارین عالم و داندگی انت
هڈکننت	بوشتارینت
پُسگ	زاگ، اولاد
سول	جُڑگ، آشتی، کراری

گال	بزانت
تلوسنت	کار و کوششه کننت
گڑتی	تشویش
نازاکین	نازاولین
بیران	خراب
هُور، هُورین	یگجا، یگجاین
نیام، نیامئ	میانجین، میانجینئ
راج، راجا	جامعه، جامعا
پشنگ	تیر، مرمی
پش	پدا
اڑن	احتیاج دارن
دمگ	جاگه، هند
لچتگ	ربط دار، وصل
کُڈیه کنت	مُچه کنت، نزه کاریت، ودیه کنت
اُشماره بیت	حسابه بیت
ایمل	انترنتئ گروکین پوست
پیسرا	دیم ترا (شه انونا گوستگ)
ٹکس	محصول
میان سرینا	سرینئ میانجینا
بچڑیننت	نک دینت، نیش دینت
زولانی تها	جنگلانی تها
پُل، پُهل	پولوک، گُل
هیلو	مُوتگ، خو گپتگ
مریین بُز	بُزی که جاڑه کاریت وراکی بازانت، شیر بازه دنت
سگیت	تاکته کنت، صبره کنت
پیه	سرمایه، دارایی
پد درا	درا، روش، مالوم
دگه وڑئ	دگه رازئ، دگه ڈولئ، دگه رنگئ، دگه زاتئ
بلکنت	نمشته بکننت
نازینک	ناز داتنئ شیر(شعر) که ماس

گال	بزانت
	په کسانین زاگا گشیت
هالو	ناز داتنئ شیر(شعر) که ماس په کسانین زاگاگشیت
گل، گلا	وشی، وشالیا
هول	تروس
دروگبرُ	دروگ گشوک، دروگ جوڑکنوک
نا سرپد	نازانت
بخیل	هما که چیزی په دگران پیرزوه نه کنت
حریص	ناسیرگ، باز لوٹوک
کرد، کردی	کردار، کرداري
وت پسند	وت لوٹوک
چای سندیت	چای کاره کنت
سهی	سی، آگاه
ٹپو	بار، گردن بار،گردن گیر
آدگه دستا	آدگه نیمگا
چُرخ	بلخ، گروک وارتن، روشنی داتن
تارم	تاریکی، روشنایی چپ
بُڈ گپته	غرخ بوته، اوک وارته
درگیجگ	گچین کاری، انتخابات
درشانه کنت	مالومه کنت، نشانه دنت
سد	پونگ، دیمگیر

گال	بزانت
کموڑوی	کمی
کارمرزی	کارگرگ، استفاده
بُنیادمیین واکا	انسانیین واک ووسا
پُسگش	زاگش، اولادش
بُنگیجئ	بُنیادئ، ایرخشتئ، سرئ
گهبودیئ	گهتریئ، جوانیئ
ڈوگه وارت	دیم په دیمه بیت، لگیت
گواپ	چیزی که گوپتگه بیت
دوچ	چیزی که دوتگه بیت
تنک	هرنیمگا کپته، تالان، پاشک وارتگ
دیم حونی	قربانی، ندریگ
ردین	گندگین، بدین
کشار کنگ	حاکانی چیرا کنگ
ڈک تر	مزن تر
کشک	خط
بی مٹین	بی مثالین
دستونک	هماشیر که به دریی زوانا غزل گشتگه بیت
دوبند	دوبیتی
کون ومکانی	ڈگارو آسمانی
جُهد	کوشست و تلواسگ
بنجاه	مرکز، اتگ

بن چمگ

- بلوچیئ زوان راهبند، ع. پهوال ا.ا.ج علومی اکادمی هجری شمسیی ١٣٦٢ سال.
- بلوچیئ متل گالوار. نزار و پولکار ولی محمد رخشانی.
- بلوچیئ گالبند، ع. پهوال.
- سید گنج "سید هاشمی".
- براهدارین پل شه بلوچیئ لبزانکئ باگا. ع. پهوال هجری شمسیی ١٣٦٦ سال.
- بلوچی بوانیں عبدالکریم "راجی".